

VANHUSTYÖN ERIKOISAMMATTITUTKINTO

TUTKINNON PERUSTEET

Opetushallitus 2002

ISBN 952-13-1499-0 (nid.)

ISBN 952-13-1500-8 (pdf)

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSSTYRELSEN

DNO 36/011/2002

MÄÄRÄYS **Velvoittavana
noudatettava**

PÄIVÄMÄÄRÄ **24.6.2002**

Voimassaoloaika
1.8.2002 alkaen toistaiseksi

Säännökset, joihin toimivalta
Määräyksen antamiseen perustuu
L 631/1998 13 § 2 mom
A 812/1998 1 § 1 mom

Kumooa Määräyksen no
Muuttaa Määräystä no

VANHUSTYÖN ERIKOISAMMATTITUTKINNON PERUSTEET

Opetushallitus on päättänyt Vanhustyön erikoisammattitutkinnon perusteista, joita on noudatettava 1.8.2002 lukien toistaiseksi.

Tutkintoon tai sen osaan valmistavan koulutuksen järjestäjän on laadittava ja hyväksyttävä koulutusta varten opetussuunnitelma noudattaen, mitä näissä tutkinnon perusteissa on määrätty. Ammattitaidon näytöt on järjestettävä osana valmistavaa koulutusta.

Tutkintotoimikunta, tutkinnon järjestäjä ja koulutuksen järjestäjä eivät voi jättää noudattamatta tutkinnon perusteita tai poiketa niistä.

Todistuksiin merkittävistä tiedoista ja todistusmalleista sekä henkilökohtaisten opiskeluohjelmien laatimisen perusteista määrätään erikseen.

Pääjohtajan sijainen
Ylijohtaja

ASLAK LINDSTRÖM
Aslak Lindström

Opetusneuvos

SOILA RIKKINEN
Soila Rikkinen

SISÄLLYSLUETTELO

1	Luku	
	NÄYTTÖTUTKINTOJEN TEHTÄVÄT JA TAVOITTEET	7
	1 § Näyttötutkinnot	7
	2 § Näyttötutkintoihin valmistava koulutus	7
	3 § Ammattitaidon osoittamistapojen ja tutkintosuoritusten arvioinnin yleiset perusteet	8
2	Luku	
	VANHUSTYÖN ERIKOISAMMATTITUTKINNON MUODOSTUMINEN	8
	1 § Tutkinnon osat	8
3	Luku	
	VANHUSTYÖN ERIKOISAMMATTITUTKINNOSSA VAADITTAVA AMMATTITAITO JA ARVIOINNIN PERUSTEET	10
A.	PAKOLLISET TUTKINNON OSAT	10
	1 § Vanhusten palvelujärjestelmässä ja työyhteisössä toimiminen ...	10
	a) Ammattitaitovaatimukset	10
	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit	10
	c) Ammattitaidon osoittamistavat	19
	2 § Asiantuntijana vanhustyössä	19
	a) Ammattitaitovaatimukset	19
	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit	19
	c) Ammattitaidon osoittamistavat	31
B.	VALINNAISET TUTKINNON OSAT	32
	3 § Virike- ja virkistystoiminta vanhustyössä	32
	a) Ammattitaitovaatimukset	32
	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit	32
	c) Ammattitaidon osoittamistavat	35
	4 § Dementoituneiden vanhusten kuntouttava hoito- ja huolenpitotyö	36
	a) Ammattitaitovaatimukset	36
	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit	36
	c) Ammattitaidon osoittamistavat	39

5 § Vanhusten mielenterveyttä edistävä hoito- ja huolenpitotyö	39
a) Ammattitaitovaatimukset	39
b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit	39
c) Ammattitaidon osoittamistavat	43
6 § Validaatiomenetelmä vanhustyössä	43
a) Ammattitaitovaatimukset	43
b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit	43
c) Ammattitaidon osoittamistavat	45
7 § Itsenäinen ammatinharjoittaminen	46
a) Ammattitaitovaatimukset	46
b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit	46
c) Ammattitaidon osoittamistavat	49
Liite VANHUSTYÖN ERIKOISAMMATTITUTKINNON SUORITTANEEN TYÖALAN JA TYÖN KUVAUS	50

1 Luku

NÄYTTÖTUTKINTOJEN TEHTÄVÄT JA TAVOITTEET

1 § NÄYTTÖTUTKINNOT

Näyttötutkinnot ovat ammattitaidon hankkimistavasta riippumattomia. Koulutuksessa, työelämässä ja harrastuksissa hankittua osaamista käsitellään yhtenä kokonaisuutena siten, että osaaminen voidaan hyödyntää tutkinnoissa vaaditun ammattitaidon näytöissä.

Näyttötutkinnot ovat rakenteeltaan modulaarisia. Ne muodostuvat työelämästä ja sen kehittymistarpeista johdetuista tehtäväkokonaisuuksista, joille on ominaista toiminnallisen ja tiedollisen perustan yhteisyys, ammattitaidon monipuolisuus sekä työprosessin ja sen tulosten yhdentyminen. Tutkinnon osa muodostaa ammattipätevyysosa-alueen, joka voidaan erottaa luonnollisesta työprosessista itsenäiseksi ja arvioitavaksi kokonaisuudeksi. Näytöt järjestetään ja suoritetaan joustavasti tutkinnon osa kerrallaan. Koko tutkinnon sijasta tavoitteena voi olla myös tietyn tai tiettyjen tutkinnon osien suorittaminen.

Ammattitaitovaatimusten kuvauksen perustana on pätevyystyyppitys, jonka katsotaan parhaiten soveltuvan ammattialalle. Kuvauksessa keskitytään ammatin ydintoimintojen vaatimuksiin, toimintaprosessien hallintaan ja laaja-alaiseen ammattikäytäntöön. Vaatimukset kattavat myös työelämässä tarvittavan kielitaidon ja sosiaaliset valmiudet.

2 § NÄYTTÖTUTKINTOIHIN VALMISTAVA KOULUTUS

Näyttötutkintoihin osallistumiselle ei muodollisesti voida asettaa koulutukseen osallistumista koskevia ennakkoehtoja. Pääsääntöisesti tutkinnot suoritetaan kuitenkin erilaisen valmistavan koulutuksen yhteydessä.

Valmistavan koulutuksen järjestäjän tulee vahvistaa opetussuunnitelma tutkintojen perusteiden mukaisesti. Koulutus ja siihen sisältyvät näytöt on jäsennettävä tutkinnon osien mukaisesti. Koulutuksen järjestäjän velvollisuutena on järjestää näytöt osana valmistavaa koulutusta. Opiskelijan velvollisuutena on osallistua näyttöihin osana opintojaan.

Ammatillisena peruskoulutuksena suoritettavaan perustutkintoon sisältyvät yhteiset opinnot eivät ole pakollisia koulutuksessa, joka valmistaa näyttötutkintona suoritettavaan ammatilliseen perustutkintoon. Niiden tavoitteet tulee ottaa kuitenkin soveltuvien osin huomioon opetussuunnitelmassa ja opetuksen järjestämisessä.

3 § AMMATTITAIIDON OSOITTAMISTAPOJEN JA TUTKINTOSUORITUSTEN ARVIOINNIN YLEISET PERUSTEET

Näyttöjen arviointi edellyttää järjestelmällistä aineiston keräämistä, päätöksentekoa ja dokumentointia tutkinnon suorittajan ammatillisista ja työtoimintavalmiuksista suhteessa tutkinnon perusteissa määriteltyihin ammattitaitovaatimuksiin ja arviointikriteereihin. Arvioinnin painopisteen tulee olla tekemisessä ja työssä toimimisessa. Taito tai osaaminen on arvioitava pääsääntöisesti suoraan vastaavasta työtoiminnasta.

Näyttöympäristön tulee olla todellinen tai mahdollisimman realistinen. Arvioinnissa tulee käyttää monipuolisesti erilaisia ja ensisijaisesti laadullisia arviointimenetelmiä kuten havainnointia, haastatteluja, kyselyjä, aikaisempia dokumentoituja näyttöjä sekä itse- ja ryhmäarviointia. Näytöt tulee järjestää tutkinnon osittain siten, että niissä voidaan arvioida ammatin hallinnan kannalta keskeisten tavoitteiden saavuttamista.

Arvioinnin kohteilla ilmaistaan osaamisen alueet, joihin arvioinnissa kiinnitetään erityisesti huomiota. Kohteet tulee kiinnittää ydintaitoihin, työn perustana olevan tiedon hallintaan, työmenetelmien, työvälineiden ja materiaalien hallintaan sekä työprosessin hallintaan. Sekä arvioinnin kohteet että kriteerit johdetaan vastaavan tutkinnon osan ammattitaitovaatimuksista. Arvioinnin kohteisiin perustuvat arviointikriteerit kuvaavat ja täsmentävät eritasoisia suorituksia. Kriteereillä ilmaistaan kynnykset, joiden avulla erotellaan eritasoiset suoritukset.

2 Luku

VANHUSTYÖN ERIKOISAMMATTITUTKINNON MUODOSTUMINEN

1 § TUTKINNON OSAT

Vanhustyön erikoisammattitutkinnon ammattitaitovaatimukset ovat sen tasoisia, että tutkinnon suorittajalla tulee olla vähintään sosiaali- ja terveysalan toisen asteen perustutkinnossa tai vastaavassa tutkinnossa vaadittava osaaminen.

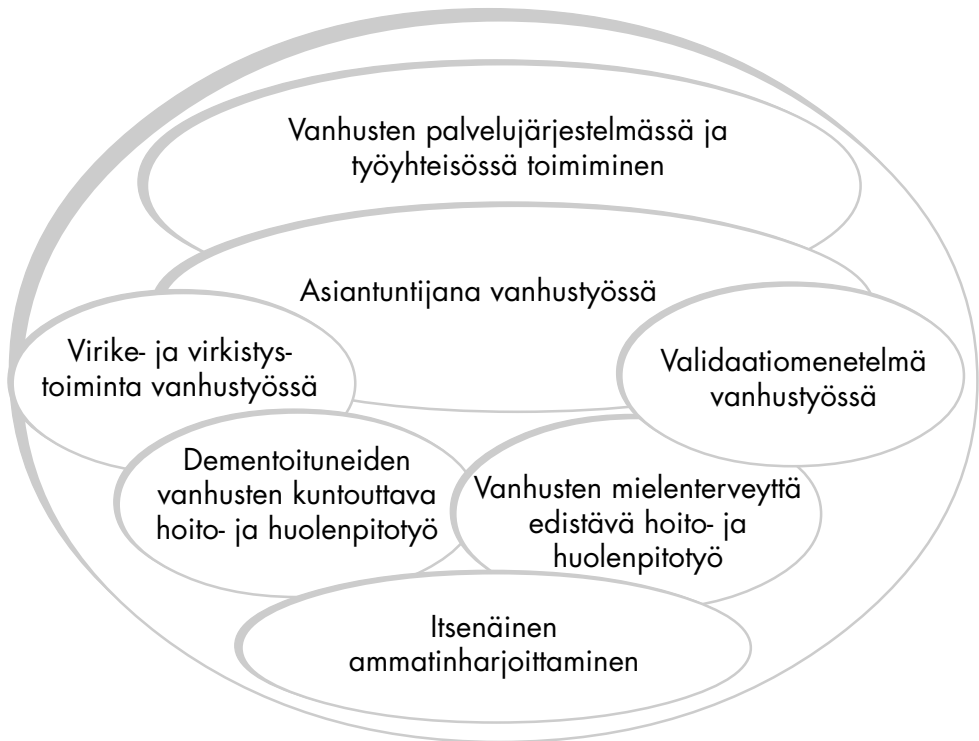
Vanhustyön erikoisammattitutkinto muodostuu kahdesta pakollisesta tutkinnon osasta (osat 1–2), yhdestä valinnaisesta tutkinnon osasta (osat 3–6) ja lisäksi tutkinnon suorittaja voi suorittaa tutkinnon osan (7) itsenäinen ammatinharjoittaminen. Tutkinto on valmis, kun kaikki tutkinnon osat on suoritettu hyväksytysti.

Pakolliset osat ovat:

1. Vanhusten palvelujärjestelmässä ja työyhteisössä toimiminen
2. Asiantuntijana vanhustyössä

Valinnaiset osat ovat:

3. Virike- ja virkistystoiminta vanhustyössä
4. Dementoituneiden vanhusten kuntouttava hoito- ja huolenpitotyö
5. Vanhusten mielenterveyttä edistävä hoito- ja huolenpitotyö
6. Validaatiomenetelmä vanhustyössä
7. Itsenäinen ammatinharjoittaminen

Kuvio 1. Vanhustyön erikoisammattitutkinnon osat.

3 Luku

VANHUSTYÖN ERIKOISAMMATTITUTKINNOSSA VAADITTAVA AMMATTITAITO JA ARVIOINNIN PERUSTEET

A. PAKOLLISET TUTKINNON OSAT

1 § VANHUSTEN PALVELUJÄRJESTELMÄSSÄ JA TYÖYHTEISÖSSÄ TOIMIMINEN

a) Ammattitaitovaatimukset	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit
Tutkinnon suorittajan on noudatettava sosiaali- ja terveysalan eettisiä periaatteita.	Eettisten periaatteiden noudattaminen <ul style="list-style-type: none">• sosiaali- ja terveysalan eettisten periaatteiden tunteminen• valtakunnallisen terveydenhuollon eettisen neuvottelukunnan eettisten suositusten tunteminen• eettisten periaatteiden merkityksen selvittäminen vanhustyössä• jonkin vanhustyöhön liittyvän sosiaali- ja terveysalan ammatin ja organisaation eettisten ohjeiden tunteminen• eettisten periaatteiden noudattamisen arviointi ja kehittämisajatusten esittäminen
Tutkinnon suorittajan on osattava perustella oman toimintansa arvoperusta, ihmis-, vanhus- ja ikääntymiskäsitys sekä perustaa toimintansa vanhustyön arvoperustalle.	Arvojen mukainen toiminta <ul style="list-style-type: none">• vanhuksen arvomaailman ja asenteiden tunnistaminen ja niiden vaikutuksen ymmärtäminen ammatillisesti ja vuorovaikutuksellisesti• vanhustyön arvojen ja vanhuskäsitteiden selvittäminen• oman ja työyhteisön toiminnan taustalla vaikuttavien eettisten periaatteiden tunnistaminen ja niistä keskusteleminen työyhteisössä• oman ammatillisen toiminnan perustaminen vanhustyön arvoperustalle ja oman toimintatavan ja valintojen perusteleva monipuolisesti

<p>Tutkinnon suorittajan on toimittava vanhuksen itsemääräämisoikeutta ja arvokkuutta kunnioittaen.</p>	<p>Vanhuksen itsemääräämisoikeutta ja arvokkuutta kunnioittava toiminta</p> <ul style="list-style-type: none"> • vanhuksen kokemusten ja elämänhistorian huomioon ottaminen • vanhuksen oman päätöksenteon kunnioittaminen • arvokkuuden ja sisällön tuottaminen vanhuksen elämään • epäasiallisen (esim. vanhusta loukkaava fyysinen tai psyykinen toiminta tai hoidon laiminlyönti) toiminnan tunnistaminen, ehkäisy ja siihen puuttuminen
<p>Tutkinnon suorittajan on osattava soveltaa vanhustyön historiaan, nykypäivään ja keskeisiin tulevaisuuden haasteisiin liittyvää tietoutta työssään.</p>	<p>Vanhustyön kehityshistorian ja keskeisten tulevaisuuden haasteiden soveltaminen työssä</p> <ul style="list-style-type: none"> • yleiskuva vanhustyön kehityksestä eri aikoina • tulevaisuuden haasteet • palvelurakenteen muutokset • hyvinvointialojen verkostot • taloudelliset kehitysnäkymät • kestävä kehitys • kansainvälistyminen • teknologian kehitys ja mahdollisuudet • kehityshistoriaan liittyvän tietouden soveltaminen omaan ja työyhteisön toimintaan
<p>Tutkinnon suorittajan on tunnettava vanhustyötä ohjaavien lakien, säädösten, suositusten ja julistusten keskeinen sisältö ja merkitys omassa työssä.</p>	<p>Vanhustyötä ohjaavien lakien, säädösten, suositusten ja julistusten keskeisen sisällön tunteminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Suomen perustuslaki (731/1999) • Kuntalaki (365/1995) /Kotikuntalaki (201/1994) • Sosiaalihuoltolaki (710/1982) • Kansanterveyslaki (66/1972) • Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista (380/1987) • Päihdelaki (41/1986) • Mielenterveyslaki (116/1990) • Erikoissairaanhoidonlaki (1062/1982) • Lääkinnällisen kuntoutuksen asetus (1015/91) • Hallintomenettelylaki (598/1982) • Henkilötietolaki (523/1999)

	<ul style="list-style-type: none"> • Laki potilaan asemasta ja oikeuksista (785/1992) • Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000) • Laki holhoustoimesta (442/1999) • Laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä (559/1994) • Ikäihmisten hoitoa ja palvelua koskeva laatusuositus (ISSN 1236-2050, 2001:4) • Ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus (217 A (III) 1948) • YK:n ikääntyneitä ihmisiä koskevat periaatteet (46/1991) • toimintaa ohjaavien lakien, säädösten, suositusten ja julistusten muutosten seuraaminen
<p>Tutkinnon suorittajan on tunnettava vanhusten yhteiskunnallisen aseman erityispiirteet.</p>	<p>Vanhusten yhteiskunnallisen aseman tunteminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • väestöllisten ja yhteiskunnallisten muutosten tunnistaminen arjen toiminnassa • kansainvälistymisen vaikutusten tunteminen • paikallisiin erityispiirteisiin perehtyminen • vanhusten asuin- ja toimintaympäristöjen kehittäminen • vanhusten sosiaalisten verkostojen edistäminen • vanhusten taloudellisen tilanteen seuraaminen • vanhusten kuluttajakäyttäytymisen tunteminen
<p>Tutkinnon suorittajan on noudatettava vanhustyön päämääriä, tavoitteita ja toimintaperiaatteita valtakunnallisella, alueellisella ja paikallisella tasolla ja edistettävä niiden toteutumista omassa ja työyhteisön toiminnassa.</p>	<p>Vanhustyön valtakunnallisten, alueellisten ja paikallisten päämäärien, tavoitteiden ja toimintaperiaatteiden soveltaminen omaan ja työyhteisön toimintaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • valtakunnallisten, alueellisten ja paikallisten suunnitelmien soveltaminen omaan työhön • vanhusten itsenäisen suoriutumisen ja elämänlaadun edistäminen • edellytysten luominen mielekkäälle toiminnalle ja osallisuudelle • tukeminen tasa-arvoiseen, yhdenvertaiseen ja sosiaalisesti

	<p>rikkaaseen elämään sekä valinnan vapauteen</p> <ul style="list-style-type: none"> • vanhustyön valtakunnallinen ja paikallinen tuntemus ja tiedon soveltaminen • ajankohtaisten, keskeisten projektien tunteminen ja tiedon soveltaminen • toimiminen vanhustyön kehittämishaasteiden suuntaisesti
<p>Tutkinnon suorittajan on osattava kehittää toimivia vanhusten palveluverkostoja ja -ketjuja.</p>	<p>Vanhustyön palveluverkostojen ja -ketjujen rakentaminen ja kehittäminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • yhteistyön kehittäminen ja palvelujen yhteistoiminnallinen tuottaminen eri tahojen kanssa (sosiaali- ja terveysalan palvelut, Kelan palvelut, kulttuuri- ja vapaa-ajan palvelut, yksityiset palvelut, kolmannen sektorin palvelut, hengelliset palvelut)
<p>Tutkinnon suorittajan on osattava kehittää palvelukäytänteitä yhteistyössä omaisten/läheisten kanssa.</p>	<p>Vanhusten palvelukäytänteiden kehittäminen omaisten/läheisten kanssa</p> <ul style="list-style-type: none"> • palvelujen tavoitteiden ja toimintaperiaatteiden mukainen toimiminen • palvelujen tarpeen arviointi viivytystä, luotettavasti ja oikeudenmukaisesti • palvelujen tarjoaminen viivytystä ja ammattitaidolla • palveluissa ohjaaminen <p>Vanhuksen tukeminen ja neuvonta oikeuksien saavuttamiseksi</p> <ul style="list-style-type: none"> • vanhuksen omatoimisuuden tukeminen • vanhuksen ohjaaminen palvelujen hakemisessa • palveluista tiedottaminen • toimenpiteisiin ryhtyminen, kun oikeudet eivät toteudu
<p>Tutkinnon suorittajan on osattava käyttää vaikuttamisen ja edunvalvonnan mahdollisuuksia ja keinoja vanhustyössä.</p>	<p>Vaikuttamisen ja edunvalvonnan käyttäminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • vaikuttamisen ja edunvalvonnan tunteminen • vanhuksen oikeuksien tunteminen • muutoksen haku ja valituksen tekeminen moniammatillisena yhteistyönä • vanhuksen/läheisten ohjaus ja

	avustaminen dokumentoinnissa ja valitusten eteenpäinviemisessä
Tutkinnon suorittajan on osattava arvioida ja kehittää palvelujen toimivuutta sekä omaa ja työyhteisönsä toimintaa vanhusten palvelujärjestelmän käytössä.	Palvelujen toimivuuden arviointi ja kehittäminen <ul style="list-style-type: none"> • palvelujen toimivuuden arvioiminen • oman ja työyhteisön toiminnan rakentava arviointi • kehittämissuositusten tuottaminen • kehittämissuositusten toteutumisen edistäminen käytännössä
Tutkinnon suorittajan on osattava käyttää tietoverkkoja ja opastaa vanhuksia ja omaisia/läheisiä niiden käytössä.	Tietoverkkojen käyttäminen <ul style="list-style-type: none"> • ATK-valmiuksien perusteiden hallitseminen • Intra-, extra- ja Internet-verkkojen käyttäminen • sähköpostin käyttäminen • asiakas-/potilashallinto-ohjelmien ja hoito- ja palvelujärjestelmien käyttäminen • vanhusten ja omaisten/läheisten opastaminen tietotekniikka-perusteisten palveluiden käytössä
Tutkinnon suorittajan on suoriuduttava monipuolisesta tiedonhankinnasta ja osattava hyödyntää työpaikan ja alueen tietohallintajärjestelmiä asiakkaan ohjaamisessa.	Tiedon ja tietojärjestelmien hyödyntäminen <ul style="list-style-type: none"> • omaan alaan liittyvän tiedon ja tietojärjestelmien hyödyntäminen arjen työssä ja toiminnan kehittämisessä • vanhuksen ja omaisten neuvontaan ja ohjaukseen liittyvän tiedon hankkiminen
Tutkinnon suorittajan on osattava toimia organisaatiossa ja tunnettava keskeiset organisaatorakenteet ja niiden kehityspiirteet sekä osattava arvioida ja kehittää omaa ja työyhteisön toimintaa.	Organisaatio- ja työyhteisövalmiudet <ul style="list-style-type: none"> • organisaation kehitysvaiheiden tunteminen • johtamisen muotojen ja merkityksen ymmärtäminen • omista organisaatio- ja työyhteisövalmiuksista keskusteleminen ja niissä kehittyminen • oppivan organisaation toimintatapojen tunteminen ja tiedon soveltaminen oman työyhteisön kehittämiseen • muutostyön suunnittelu ja toteuttaminen

	<ul style="list-style-type: none"> • kehityskeskusteluihin osallistuminen • työyhteisön sisäisen koulutusmyönteisyyden kehittäminen • työyhteisön kehittämistyöhön sitoutuminen
<p>Tutkinnon suorittajan on tunnettava keskeiset yhteistyö- ja projektivalmiudet ja osattava työskennellä niitä soveltaen.</p> <p>Tutkinnon suorittajan on osattava työskennellä työyhteisössä ja moniammatillisessa työryhmässä vanhustyön periaatteiden mukaisesti.</p> <p>Tutkinnon suorittajan on osattava toimia tiimin vastuuhenkilönä ja vetäjänä.</p>	<p>Projekteissa, työyhteisössä ja moniammatillisessa työryhmässä osallistuva työskenteleminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • projektityön perusteiden tunteminen • moniammatillisen yhteistyön periaatteiden hallitseminen • tiimin vastuuhenkilönä/vetäjänä/yhdyshenkilönä toimiminen • eri ammattiryhmien työn sisältöjen ja vastualueiden tunteminen ja osaamisen hyödyntäminen • oman osaamisen yhdistäminen muiden asiantuntijoiden osaamisen kanssa ja asioiden soveltaminen uusissa yhteyksissä • oman asiantuntijuuden ja kehittävien näkökulmien esiintuominen rakentavasti ja perustellusti • oman toiminnan, projektityöskentelyn ja moniammatillisen yhteistyön kehittävä arviointi
<p>Tutkinnon suorittajan on tunnettava kehittämis- ja laatutyöskentelyn perusteet ja osattava soveltaa niitä vanhustyöhön.</p>	<p>Laatu- ja kehittämistyön perusteiden tunteminen ja käyttö omassa työssä ja työyhteisön toiminnan kehittämisessä</p> <ul style="list-style-type: none"> • laatutyön perusteiden tunteminen ja soveltaminen vanhustyöhön • koordinointi, arviointi- ja kehittämisvalmiuksien omaaminen ja niiden soveltaminen vanhustyöhön • keskeisten vanhustyön laadun arvioinnissa käytettävien mittareiden tunteminen ja käyttö vanhusten hoitotyön arvioinnissa
<p>Tutkinnon suorittajan on tunnettava organisaation/yhteisön taloushallinnon perusasiat.</p>	<p>Organisaation/yhteisön taloushallinnon perusasioiden tunteminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • organisaation/yhteisön toiminta-ajatuksen ja liikeidean tunteminen • toimintasuunnitelman ja talousarvion perusteiden tunteminen • tuloslaskelman laatimisen perusteiden tunteminen

	<ul style="list-style-type: none"> • kirjanpidon yleisten periaatteiden tunteminen • sisäisen yrittäjyyden edistäminen
Tutkinnon suorittajan on hallittava keskeisin työelämätietous sekä henkilö- ja tuoteriskit.	<p>Keskeisen työelämätietouden sekä henkilö- ja tuoteriskien hallinta</p> <ul style="list-style-type: none"> • keskeisen työlaainsäädännön tunteminen • työnantajan ja työntekijän oikeuksien ja velvollisuuksien tunteminen • työsopimuksen merkityksen tunteminen • työturvallisuudesta huolehtiminen • vanhustyön tapaturma- ja terveysriskien tunteminen ja niiden ennaltaehkäisy • työsuojelutoimintaan osallistuminen • työterveyshuollon palveluiden tunteminen ja mahdollisuuksien mukaan käyttäminen • ergonomia- ja työensiaputaitojen ylläpitäminen
Tutkinnon suorittajan on osattava soveltaa ja kehittää yksilön ja ryhmän ohjauksen perusteita ja menetelmiä vanhustyöhön.	<p>Yksilön ja ryhmän ohjaaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • yksilön ja ryhmän ohjaus ja ohjauksen kehittäminen • konsultointi ja tukipalvelujen käyttö ryhmien ohjauksessa • yhteistyössä eri yhteistyötahojen, kuten yhdistysten, seurakunnan ja muiden yhteisöjen kanssa toimiminen • yksilön ja ryhmän ohjauksessa kehittyminen • joustava toiminta
Tutkinnon suorittajan on osattava perehdyttää työntekijöitä ja opiskelijoita työyhteisössä.	<p>Perehdyttäminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • työntekijän ja opiskelijan perehdyttäminen ja ohjaus uusissa tilanteissa • mentorina toimiminen • kannustavan työotteen käyttäminen
Tutkinnon suorittajan on osattava edistää työyhteisönsä vuorovaikutussuhteita ja ilmapiiriä.	<p>Työyhteisön hyvän ilmapiirin ja vuorovaikutuksen edistäminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • myönteisen ilmapiirin ja toimivien vuorovaikutussuhteiden edistäminen • erilaisuuden kunnioittaminen • avoimuuden edistäminen • vastuullisesti ja rakentavasti toimiminen

<p>Tutkinnon suorittajan on osattava kirjata, raportoida ja esittää suullisesti ja kirjallisesti keskeisiä työhönsä ja sen kehittämiseen liittyviä asioita.</p>	<p>Työhön liittyvien asioiden kirjaaminen, raportointi ja suullinen sekä kirjallinen esittäminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • selkeä suullinen ja kirjallinen raportointi ja esittäminen omaan ja työyhteisön toimintaan ja moniammatilliseen yhteistyöhön liittyvissä asioissa • selkeä ja asiallinen viestintä ja esityksen sopiva havainnollistaminen • esityksen sovittaminen vanhusten ja heidän läheistensä tarpeisiin • täsmällinen ja ajankohtainen tiedon esittäminen
<p>Tutkinnon suorittajan on tunnettava työnohjauksen merkitys oman työn kehittämisessä.</p>	<p>Työnohjauksen periaatteiden ja merkityksen tunteminen oman työn kehittämisessä</p> <ul style="list-style-type: none"> • oman toiminnan tutkiminen työnohjausta apuna käyttäen • oman työnohjauksen tavoitteiden asettaminen ja tarpeen perusteleminen • työnohjauksen käyttäminen vanhus-ten kuntouttavan hoidon ja huolenpitotyöhön liittyvissä erityiskysymyksissä ja moniammatillisen yhteistyön kehittämisessä • työnohjauksen merkityksen arvioiminen oman työn ja työyhteisön kehittämisessä
<p>Tutkinnon suorittajan on osattava toimia ammatillisessa vuorovaikutussuhteessa vanhuksen ja vanhusryhmän kanssa.</p>	<p>Ammatillisessa vuorovaikutussuhteessa toimiminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • vuorovaikutuksen keskeisten vaiheiden, välineiden ja sääntöjen huomioon ottaminen • voimavaroja vapauttava vuorovaikutus ja ratkaisukeskeisyys asiakas-tilanteissa • myönteisen ilmapiirin edistäminen • omien vuorovaikutustaitojen arviointi ja kehittäminen
<p>Tutkinnon suorittajan on tiedostettava omien tunteidensa merkitys työskennellessään vanhustyössä ja kehitettävä omaa tunneosaamistaan.</p>	<p>Tunneosaamisen kehittäminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • omien tunteiden jäsentäminen ja tunnetilojen käsittely (stressin sieto ja impulssien hallitseminen) • omien rajojen ja voimavarojen tunnistaminen

	<ul style="list-style-type: none"> • tilanteen arviointiin perustuva toiminta • tunnekonfliktien käsittely osana ihmisten välistä vuorovaikutusta • vakuuttavuuden ja myönteisyyden vahvistaminen • itsetuntemus ammatillisena voimavarana
Tutkinnon suorittajan on hallittava empatiataidot ja kehitettävä niitä jatkuvasti työskennellessään vanhus-ten/vanhusrhmien ja heidän läheistensä kanssa.	<p>Empaattisesti toimiminen ja empaattisuudessa kehittyminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • eläytyminen asiakkaan tilanteeseen ja siihen liittyvien tunteiden tunnistaminen ja erittelemine • oman empatiakyvyn tutkiminen ja kehittyminen empatiataidoissa • oman sosiaalisen vastuuntunnon vahvistaminen • oman persoonan ammatillinen käyttö vuorovaikutustilanteissa
Tutkinnon suorittajan on osattava esiintyä ja tiedottaa asianmukaisesti.	<p>Kommunikointi ja esiintyminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • selkeä ja asiallinen viestintä ja esityksen sopiva havainnollistaminen • esityksen sovittaminen kuulijakunnan tarpeisiin ja tiedon vastaanotto-kykyyn • tunteiden huomioon ottaminen • neuvottelutaitojen hallitseminen • viestintä sähköpostissa ja puhelimessa asianmukaisesti
Tutkinnon suorittajan on osattava arvioida ja kehittää omaa toimintaa.	<p>Oman toiminnan arviointi ja kehittäminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • asiakaspalauttejärjestelmien tunteminen ja niiden kehittelyyn osallistuminen • palautteen antaminen, vastaanottaminen ja hyödyntäminen • vertaisarvioinnin toteuttaminen • oman toiminnan laadun arvioiminen, muutos- ja kehittymistarpeiden tunnistaminen ja omien sekä työyhteisön työtapojen muuttaminen tarvittaessa • oman ammattitaidon ylläpitäminen, elinikäinen oppiminen • kehittävä työote ja luovien ratkaisujen tuottaminen • omasta jaksamisesta ja työkyvyn vaalimisesta huolehtiminen

c) Ammattitaidon osoittamistavat

Vanhusten palvelujärjestelmässä ja työyhteisössä toimiminen tutkinnon -osan ammattitaito on osoitettava aidoissa työtilanteissa. Näyttöympäristöksi soveltuvat vanhusten yksityiset ja julkiset yhteisöt: palveluasumisen yksiköt, kotihoito, päiväsairaalat, terveyskeskusten vuodeosastot, vanhainkodit ja vanhuspsykiatriset vuode- ja tutkimusyksiköt sekä vanhustyötä tekevien järjestöjen tilaisuudet.

Arviointi on kohdistettava ammattitaitovaatimusten mukaiseen vanhusten palvelujärjestelmässä ja työyhteisössä toimimiseen.

Tutkinnon suorittaja laatii kirjallisen suunnitelman siitä, missä tilanteissa ja toiminnoissa hän voi osoittaa hallitsevansa tutkinnon osan ammattitaitovaatimukset. Tutkinnon suorittaja suunnittelee, toteuttaa ja arvioi informaatio-tilaisuuden, jossa hän esittelee vanhustyön lainsäädännöllisen perustan, asiakasryhmät, vanhuspalvelujen järjestämisen periaatteet sekä työntekijän tehtävät ja vastuun. Tutkinnon suorittaja perehtyy myös oman paikkakuntansa vanhustyön toteutumiseen ja kehittämiseen ja tekee siitä selvityksen.

Arviointiaineistona käytetään käytännön toiminnan lisäksi tarpeen mukaan erilaisia tuotoksia, kuten työprosessien kirjallisia suunnitelmia ja niiden perusteluita, projektiraportteja tai kehittämishankkeita. Arvioinnin tukena käytetään myös asiakkaiden ja omaisten palautteita, työryhmän palautteita, keskusteluja ja näyttöpäiväkirjaa ja itsearviointia.

Arvioidut suoritukset on kirjattava, ja palaute on annettava tutkinnon suorittajalle heti arvioinnin jälkeen.

Näytön vastaanottajana on oltava työpaikan vanhustyön asiantuntija, jolla on riittävä käytännön kokemus, sekä vanhustyöhön perehtynyt opetuksen edustaja valmistavaa koulutusta järjestävästä/tutkintoa järjestävästä organisaatiosta. Arvioinnista vastaavan oppilaitoksen edustajan tulee olla näyttö-tutkintomestari.

2 § ASiantuntijana Vanhustyössä

a) Ammattitaitovaatimukset	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit
Tutkinnon suorittajan on osattava soveltaa vanhustyötä ohjaavaa tietoa ja osaamista työssään.	Vanhustyötä ohjaavan tiedon ja osaamisen soveltaminen työssä <ul style="list-style-type: none">• erilaisten vanhuus-, vanhenemis- ja ikääntymiskäsitysten (bio-, psyko-, sosiaali- ja kasvatusgerontologia) tunteminen ja tiedon hyödyntäminen• vanhan/ikäntyvän ihmisen ja omaisten/läheisten vanhuus-, vanhenemis- ja ikääntymiskäsitysten huomioon ottaminen• vanhenemisen/ikäntymisen fyysis-

	<p>ten, sosiaalisten, psyykkisten, kognitiivisten ja hengellisten tarpeiden vaikutusten kokonaisvaltainen huomioon ottaminen vanhustyön suunnittelussa, toteuttamisessa, arvioinnissa ja kehittämisessä</p> <ul style="list-style-type: none"> • gerontologisen, geriatrisen ja vanhus-ten hoitotyön, sosiaalityön ja vanhus-ten fysio- ja toimintaterapian tiedon ja osaamisen hyödyntäminen
<p>Tutkinnon suorittajan on osattava ottaa huomioon vanhuksen ja hänen läheistensä kulttuuritausta sekä ohjata myös muuta työyhteisöä.</p>	<p>Vanhuksen ja hänen läheistensä kulttuuritaustan huomioon ottaminen ja tukeminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • eri kulttuurien tunteminen • kulttuurien välisten kommunikaatio-erojen ja toimintatapojen huomioon ottaminen • kulttuurin muutoksesta aiheutuvien erityisvaatimusten huomioon ottaminen • kotoutumisprosessin tunteminen • tukipalvelujen tunteminen • työyhteisön ohjaaminen
<p>Tutkinnon suorittajan on osattava tukea vanhusta ja omaisia/läheisiä elämänkatsomuksellisissa ja hengellisissä kysymyksissä.</p>	<p>Elämänkatsomuksellisissa ja hengellisissä kysymyksissä tukeminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • omien valmiuksien ja oman vakaumuksen merkityksen tunnistaminen • hengellisyyden ja elämänkatsomuksen huomioon ottaminen • erilaisten vakaumusten kunnioittaminen • hiljentymisen edellytysten järjestäminen • vakaumuksen mukaisen hengellisen tuen välittäminen • vakaumuksen mukaisen hartaus- ja sielunhoitopalvelun järjestäminen • vanhuksen ohjaaminen saamaan vakaumuksen mukaisia hengellisiä palveluja
<p>Tutkinnon suorittajan on osattava vuorovaikutuksen ja kommunikoinnin erityispiirteet vanhustyössä ja käytettävä keskeisiä puhetta tukevia menetelmiä.</p>	<p>Vuorovaikutuksen ja kommunikoinnin erityispiirteiden osaaminen ja puhetta tukevien menetelmien käyttäminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • selkeän ilmaisun käyttäminen • selkokielen tunteminen ja käyttäminen

	<ul style="list-style-type: none"> • sanallisen ja sanattoman viestinnän tilanteen mukainen käyttäminen • puhetta tukevien menetelmien hyödyntäminen, kuten viittomakieli, pistekirjoitus ja symbolikieli • erityisryhmien tarpeiden tunteminen, kuten dementoituneet, afaatikot, aistivammaiset, kehitysvammaiset • omien vuorovaikutus- ja kommunikointitaitojen arviointi ja kehittäminen • vanhusten ja omaisten/läheisten kannustaminen, suunnitelmallinen ja pitkäjänteinen opastaminen vaihtoehtoisten kommunikointimenetelmien käyttämisessä
<p>Tutkinnon suorittajan on tunnettava keskeiset vanhusten terveyshaitat.</p>	<p>Vanhusten terveyshaittojen tunteminen vanhuksen hoidon näkökulmasta</p> <ul style="list-style-type: none"> • neurologisten sairauksien huomioon ottaminen • psyykkisten sairauksien huomioon ottaminen • aineenvaihduntasairauksien huomioon ottaminen • sydän- ja verisuonisairauksien huomioon ottaminen • tuki- ja liikuntaelinten sairauksien huomioon ottaminen • keskeisten vanhusten tulehdussairauksien huomioon ottaminen • virtsateiden toiminnan häiriöiden huomioon ottaminen • aistitoimintoihin liittyvien sairauksien huomioon ottaminen • syöpäsairauksien huomioon ottaminen • ruoansulatuselinten toiminnan häiriöiden ja sairauksien huomioon ottaminen • ihosairauksien, painehaavaumien ja säärihaavojen huomioon ottaminen • epidemioiden huomioon ottaminen ja niiden ennaltaehkäisy • joustavan moniammatillisen yhteistyön tekeminen

Tutkinnon suorittajan on osattava toteuttaa vanhusten kuntouttavaa hoito- ja huolenpitotyötä yhteistyössä vanhuksen, omaisten/läheisten ja asiantuntijoiden kanssa erilaisissa toimintaympäristöissä.

Vanhusten kuntouttavan hoito- ja huolenpitotyön toteuttaminen

- vanhuksen ja omaisten/läheisten kuuleminen ja osallistaminen
- vanhuksen toimintatapojen ja tottumusten kunnioittaminen
- vanhusten hyvinvointiin ja terveydentilaan liittyvien tutkimusten hyödyntäminen
- hoito-, palvelu- ja kuntoutussuunnitelman laatiminen, toteuttaminen ja arviointi
- terveyden edistäminen ja toimiminen vanhusten terveyden muutoksissa
- vanhuksen kokonaisvaltaisesta hyvinvoinnista huolehtiminen
- saumattomien palveluketjujen luominen, toteuttaminen ja arviointi
- joustavan moniammatillisen yhteistyön ja sosiaalisen verkostotyön edistäminen

Vanhusten hoito- ja huolenpitotyö

- vanhuksen henkilökohtaisesta hygieniasta huolehtiminen
- vanhuksen ympäristön puhtaudesta huolehtiminen

Aseptiikan periaatteiden soveltaminen erilaisissa toimintaympäristöissä

- vanhuksen ja omaisten/läheisten tutkimuksiin, toimenpiteisiin, ja jälkihoitoon valmistaminen ja niissä avustaminen
- lääkeshoidon toteuttaminen ja arviointi moniammatillisena yhteistyönä
- vanhuksen ja omaisten/läheisten lääkkeiden käytössä ohjaaminen
- vanhuksen kivunhoito moniammatillisena yhteistyönä
- vanhuksen ravitsemus- ja ruokailukäytänteiden kehittäminen moniammatillisena yhteistyönä

Vanhuksen kuntoutumisen tukeminen

- vanhuksen ja omaisten/läheisten kuuleminen ja osalliseksi ottaminen
- vanhuslähtöisyyden ja voimavara-lähtöisyyden toteuttaminen, itsenäi-

	<p>sen selviytymisen ja toimintakykyisyyden tukeminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • myönteisen minäkuvan ja itseluottamuksen tukeminen • vanhuksen kokonaisvaltaisen kuntoutumisprosessin toteuttaminen moniammatillisena yhteistyönä • vanhuksen kuntoutumisen ja mielekkään arjen tukeminen fyysisen, psyykkisen, sosiaalisen ja hengellisen tukemisen keinoin
<p>Tutkinnon suorittajan on osattava hyödyntää keskeisiä vanhustyössä käytettäviä kuntoutus- ja terapia-menetelmiä asiantuntijan ohjauksessa.</p>	<p>Keskeisten kuntoutus- ja terapia-menetelmien hyödyntäminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • kuntoutumista edistävän työotteen käyttäminen • validaatiomenetelmän hyödyntäminen • haasteellisen käyttäytymisen hoitomenetelmän soveltaminen asiantuntijaohjauksessa • kognitiivis-behavioraalisen kuntoutusmenetelmän hyödyntäminen • taide-, musiikki- ja muistelu-menetelmän hyödyntäminen • toimintakykyisyyttä ja liikkumista edistävien menetelmien käyttäminen • ryhmätilanteiden käyttäminen • vakaumuksen mukaisten hengellisten hartaushetkien järjestäminen
<p>Tutkinnon suorittajan on osattava ohjata vanhusta apuvälineiden käytössä.</p>	<p>Apuvälineiden käytössä ohjaaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • apuvälineiden hankintaprosessin tunteminen • arjen mielekkyyttä, vanhuksen toimintakykyisyyttä, turvallisuutta ja itsenäistä selviytymistä tukevien apuvälineiden käytössä ohjaaminen (esimerkiksi liikkumiseen, kuulemiseen, näkemiseen, puheen tuottamiseen ja päivittäisiin toimintoihin ja virkistykseen liittyvät välineet) • ympäristön hallinnan laitteiden käytössä ohjaaminen (esimerkiksi hälytys- ja merkinantolaitteet, turvpuhelimet, liedet ja materiaalit) • sosiaalisten suhteiden hoitoon liittyvien välineiden käytössä ohjaaminen (esimerkiksi puhelin, seksuaaliset apuvälineet)

	<ul style="list-style-type: none"> • tiedon hankintaan liittyvien välineiden käytössä ohjaaminen (esimerkiksi tietokone, sanomalehdet, kirjastopalvelut) • joustavan, moniammatillisen yhteistyön hyödyntäminen
<p>Tutkinnon suorittajan on osattava edistää vanhusten arjen viriketoimintaa asiantuntijan ohjauksessa.</p>	<p>Arjen viriketoiminnan edistäminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • kulttuuri- ja vapaa-ajan palveluiden tunteminen • vanhusten osallistumismahdollisuuksien edistäminen eri toimintaympäristöissä • vanhusten ja omaisten/läheisten aktivointi ja ohjaaminen palvelujen käyttöön • apuvälineiden ja kuljetuspalveluiden hyödyntäminen ja käyttö • monikulttuurisuuden mukanaan tuomiin haasteisiin vastaaminen • vanhusten viriketoiminnan tuottaminen työyhteisössä • vanhusten toiveiden ja odotusten esiintuominen palvelujen tuottajille <p>Liikunnan edistäminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • liikunnan terveyttä edistävien tekijöiden ja terveyshaittojen tunteminen • vanhuksen aktiivisen ja turvallisen toiminnan tukeminen • liikuntaharrastusten ylläpitäminen ja uusiin harrastuksiin ohjaaminen • vanhuksen, omaisten/läheisten ohjaaminen vanhuksen päivittäisen arjen liikunnan edistämisessä • vanhuksen ja vanhusryhmän liikunnan ohjaaminen • joustavan, moniammatillisen yhteistyön edistäminen
<p>Tutkinnon suorittajan on tunnettava kotona asuvan vanhuksen hyvinvoinnin erityiskysymykset ja osattava edistää niiden toteutumista.</p>	<p>Kotona asuvan vanhuksen hyvinvoinnin edistäminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • vanhuksen toimintatapojen ja tottumusten kunnioittaminen • aistitoiminnan selvittäminen ja tukeminen • turvallisuuden ja omatoimisuuden tukeminen • terveydentilan ja toimintakyvyn

	<p>ylläpitäminen ja edistäminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • hoito- ja huolenpitotyön toteuttaminen • vanhuksen ravitsemuksen ja ravitsemuskäytänteiden edistäminen • aseptinen työskenteleminen ja aseptisessa toiminnassa ohjaaminen • lääkehoidon toteuttaminen ja arviointi moniammatillisena yhteistyönä • kotiutuvan vanhuksen kuntoutumisen tukeminen • työsuojelun toteuttaminen kotihoidossa • moniammatillisen ja sosiaalisen verkostotyön edistäminen • omaishoitajien työn tukeminen ja ohjaus kuntouttavien toimintamallien käytössä
<p>Tutkinnon suorittajan on osattava edistää vanhusten mielenterveyttä.</p>	<p>Vanhusten mielenterveyden edistäminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • vanhuksen ja omaisten/läheisten kohtaaminen ja osallistumisen turvaaminen • mielenterveyttä kuormittavien tekijöiden tunnistaminen • yleisimpien vanhusten mielenterveyteen liittyvien oireiden ja sairauksien tunteminen • vanhuksen psyykkisen toimintakyvyn/jäljellä olevien voimavarojen määrittäminen • vanhuksen fyysisen, sosiaalisen ja taloudellisen toimintakyvyn määrittäminen • hoito- ja huolenpitomuotojen valinta ja arviointikäytännöistä sopiminen <p>Vanhusten mielenterveyttä edistävä hoito- ja huolenpitotyö</p> <ul style="list-style-type: none"> • yleisimmin käytössä olevien psyyklilääkkeiden tunteminen • lääkehoidon toteuttaminen, lääkkeiden vaikutusten ja yhteisvaikutusten tunnistaminen, seuraaminen ja arviointi moniammatillisena yhteistyönä • mielenterveyden edistäminen virikkeellisen virkistystoiminnan ja liikunnan avulla • kriisitilanteessa olevan vanhuksen ja omaisten/läheisten tukeminen ja auttaminen

	<ul style="list-style-type: none"> • mielenterveyspalvelujen tunteminen ja niiden käytössä ohjaaminen vanhuksen oikeuksien toteutumiseksi • verkostotyö, viranomais- ja läheisverkostojen yhteistyö sekä yhteisten voimavarojen vahvistaminen • alan järjestöjen ja paikallisyhdistysten toiminnan tunteminen ja toimintaan ohjaaminen • omaisten/läheisten tukeminen ja ohjaus <p>Vanhusten mielenterveyttä edistävä kuntouttava työote</p> <ul style="list-style-type: none"> • voimavaroja tunnistavana ja kannustavana kumppanina toimiminen • sosiaalisten suhteiden ylläpitäminen erilaisissa toimintaympäristöissä • fyysisen ympäristön itsenäistä selviytymistä ehkäisevien tekijöiden tunnistaminen ja niihin puuttuminen • ympäröivän yhteisön toimintaan osallistaminen • toimivan tukiverkoston luominen • moniammatillisessa yhteistyössä toimiminen • mielenterveyttä edistävien kulttuuristen ja yhteiskunnallisten tekijöiden tunnistaminen ja niihin vaikuttaminen
<p>Tutkinnon suorittajan on osattava toteuttaa muistihäiriöisten vanhusten hoito- ja huolenpitotyötä.</p>	<p>Muistihäiriöisen vanhuksen hoito- ja huolenpitotyön toteuttaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • muistihäiriöisen vanhuksen ja omaisten/läheisten kohtaaminen, osallistamisen turvaaminen ja opastaminen • muistin heikentymistä aiheuttavien sairauksien tunteminen • vanhuksen muistihäiriöiden havainnoiminen, kirjaaminen ja niistä tiedottaminen • tutkimusten ja testien tulosten hyödyntäminen kokonaisvaltaisen hoito- ja huolenpitotyön tarpeiden määrittämisessä, suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioimisessa • yksilöllisesti suunnitellun ennaltaehkäisyn toteuttaminen ja arviointi • moniammatillisen yhteistyön toteuttaminen

Tutkinnon suorittajan on osattava toteuttaa kuntouttavaa työtä dementoituneiden vanhusten hoito- ja huolenpitytyössä.

Dementoituneiden vanhusten hoito- ja huolenpitytyön toteuttaminen

- dementoituneen vanhuksen identiteetin tukeminen, yksilöllisyyden ja ihmisarvon kunnioittaminen
- dementoituneen vanhuksen kokonais-tilanteen ja toimintakyvyn (fyysinen, psyykinen, sosiaalinen, hengellinen ja taloudellinen) määrittelemine
- dementoivien sairauksien vaikutusten ja merkitysten kuvaaminen
- dementoivien sairauksien ja niiden etenemisen tunteminen ja tiedon hyödyntäminen arjen työssä
- dementoiviin sairauksiin liittyvien käyttäytymispiirteiden tunteminen
- tutkimusten tunteminen ja tutkimuksiin liittyvissä hoito- ja huolenpitytehtävissä toimiminen
- lääkkeettömän hoidon toteuttaminen moniammatillisena yhteistyönä
- lääkehoidon toteuttaminen ja arviointi moniammatillisena yhteistyönä
- dementoituneen vanhuksen hoitoon ja huolenpitytyön liittyvien palvelujen tunteminen ja palvelujen piiriin ohjaaminen

Kuntouttava työote erilaisissa toimintaympäristöissä

- dementoivien sairauksien ennaltaehkäisyn tunteminen
- dementoituneiden kuntoutuksen tavoitteiden tunteminen
- dementoivan sairauden etenemisprosessin merkityksen huomioon ottaminen vanhuksille ja hänen omaisilleen/läheisille
- dementoituneen elämänhistorian tunteminen ja huomioon ottaminen
- fyysisen ympäristön kehittäminen toimintakykyisyyttä edistäväksi
- validaatiomenetelmän hyödyntäminen
- mielekkään elämän edistäminen ja virikkeellisen toiminnan ja liikkumisen edistäminen
- arvioinnista ja arviointikäytänteistä sopiminen

	<ul style="list-style-type: none"> • omaisten/läheisten ohjaaminen palvelujen käyttämisessä • alan järjestöjen ja yhdistysten toimintaan ohjaaminen
Tutkinnon suorittajan on osattava vammaisen vanhuksen kuntouttava hoito- ja huolenpitotyö.	<p>Vammaisuuden huomioon ottaminen toiminnassa</p> <ul style="list-style-type: none"> • vammaisuuden hyväksymisen ja siihen sopeutumisen tukeminen • erityistarpeiden huomioon ottaminen • vammaisen vanhuksen ja hänen läheistensä yksilöllinen avustaminen, tukeminen, ohjaus ja neuvonta • vanhuksen ja hänen omaistensa sosiaalisten suhteiden tukeminen ja edistäminen sekä syrjäytymisen ehkäisy • omaishoitajien jaksamisen tukeminen
Tutkinnon suorittajan on osattava tukea vanhuksia seksuaalisuuteen liittyvissä kysymyksissä.	<p>Vanhusten seksuaalisuuden tukeminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • erilaisuuden hyväksyminen • vanhuksen läheisyyden, kosketuksen ja seksuaalisuuteen liittyvien tarpeiden tunnistaminen • pelkojen ja ahdistuksen tunnistaminen • sukupuoli-identiteetin tukeminen ja seksuaalisen hyvinvoinnin edistäminen • asiallisen tiedon tarjoaminen • vanhuksen ohjaaminen asiantuntijapalvelujen piiriin
Tutkinnon suorittajan on osattava toteuttaa kuntouttavaa työtettä päihteitä käyttävän vanhuksen hoito- ja huolenpitotyössä.	<p>Päihteitä käyttävän vanhuksen kuntouttava hoito- ja huolenpitotyö</p> <ul style="list-style-type: none"> • vanhuksen itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen • omien tunteiden ja asenteiden tiedostaminen ja niistä keskusteleminen työyhteisössä • erilaisuuden hyväksyminen • päihderiippuvuuksien tunteminen • vanhusten päihdeongelmien tunteminen ja päihdekäytön tunnistaminen ja siihen puuttuminen ammatillisesti • mini-intervention toteuttaminen • alkoholin, huumeiden ja lääkkeiden sekakäytön terveystarkkuuden tunnistaminen

	<ul style="list-style-type: none"> • päihdepalveluiden tunteminen ja niihin ohjaaminen • moniammatillisen kuntouttavan yhteistyön toteuttaminen
Tutkinnon suorittajan on osattava toimia vanhusten erityiskysymyksissä.	<p>Vanhusten erityiskysymyksissä toimiminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • pelkojen ja turvattomuuden tunnistaminen ja niihin puuttuminen • aggressiivisen käyttäytymisen tunnistaminen ja näissä tilanteissa toimiminen ja ennalta ehkäisevä toiminta • kaltoin kohtelun muotojen tunteminen • väkivallan ja kaltoin kohtelun tunnistaminen ja niihin puuttuminen • syrjäytymisen ja sen uhan tunnistaminen ja ennalta ehkäisevä toiminta • erilaisten riippuvuuksien, esimerkiksi pelihimon, tunnistaminen ja näissä tilanteissa toimiminen vanhuksen hyvinvointia edistävällä tavalla • vanhuksen ja omaisten tukena toimiminen erilaisissa vanhuksen hyvinvointia uhkaavissa tilanteissa • moniammatillisessa yhteistyössä ja sosiaalisissa verkostoissa toimiminen
Tutkinnon suorittajan on osattava toimia kriisitilanteissa.	<p>Kriisitilanteissa toimiminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • kriisin vaiheiden ja erilaisten kriisi-reaktioiden tunnistaminen • välittömän avuntarpeen tunnistaminen • vanhuksen/läheisten ja työyhteisön kohtaaminen kriisitilanteissa • kriisityön toimintatapojen tunteminen ja tarkoituksenmukainen toiminta • Debriefing-toiminnan tunteminen • käytännön neuvojen ja tuen antaminen • palveluihin ohjaaminen • tukihenkilötoiminnan hyödyntäminen • työnjako ja vastuukysymysten kehittäminen
Tutkinnon suorittajan on osattava toteuttaa saattohoito.	<p>Vanhuksen saattohoidon toteuttaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • kuolevan hoitoa ohjaavan arvo-perustan tunteminen ja siitä keskusteleminen työyhteisössä • kuolevan vanhuksen tunteiden ja

	<p>aistimusten herkkyyden huomioon ottaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • turvallisuuden tukeminen • saattohoitosopimuksen laatiminen • saattohoitopäätöksen huomioon ottaminen ja hoidon suunnittelu • vakaumuksen mukainen hoito • vainajan hoito • surutyön tunteminen • yhteistyö omaisten/läheisten ja muiden kanssa saattohoitoon, vainajan hoitoon ja kuoleman jälkeisiin järjestelyihin liittyen • työyhteisön tukeminen • saattohoidon kehittäminen vanhusen erilaisissa elinympäristöissä
<p>Tutkinnon suorittajan on osattava ohjata omaisia/läheisiä kuntoutumista edistävien hoito- ja huolenpitovalmiuksien kehittämisessä.</p>	<p>Omaisten/läheisten kuntoutumista edistävien hoito- ja huolenpitovalmiuksien kehittäminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • omaisten/läheisten kuuleminen ja osallistamisen mahdollistaminen erilaisissa toimintaympäristöissä • omaisten/läheisten voimavarojen tunnistaminen ja uupumisen ennaltaehkäisy • kriisien tunnistaminen ja niissä tukeminen sekä surutyössä tukeminen • omaisten/läheisten ohjaaminen palvelujen käyttämiseen (esimerkiksi kuntoutus- ja sopeutumisvalmennus, ensitietokurssit, vertaisryhmät, taloudelliset tuet, kotiin tarjottavat palvelut, tukipalvelut) • alan järjestöjen ja yhdistysten toimintaan ohjaaminen
<p>Tutkinnon suorittajan on osattava kehittää vanhusen kuntouttavaa hoito- ja huolenpityötä erilaisissa toimintaympäristöissä.</p>	<p>Kuntouttavan hoito- ja huolenpityön kehittäminen erilaisissa toimintaympäristöissä</p> <ul style="list-style-type: none"> • vanhusen ja omaisten/läheisten palautteen hyödyntäminen • vertaisarvioinnin hyödyntäminen • työtovereiden palautteen hyödyntäminen • omien vahvuuksien ja kehittämissaasteiden tunnistaminen • omien kehittämissaasteiden tuottaminen

	<ul style="list-style-type: none"> • työyhteisön kuntouttavan hoito- ja huolenpitotyön kehittämisehdotusten tuottaminen ja toteutumisen edistäminen • joustavan moniammatillisen yhteistyön kehittäminen
--	--

c) Ammattitaidon osoittamistavat

Asiantuntijana vanhustyössä -osan näyttö on osoitettava aidoissa työtilanteissa. Näyttöympäristöiksi soveltuvat vanhusten yksityiset ja julkiset yhteisöt: palveluasumisen yksiköt, kotihoito, päiväsairaalat, terveyskeskusten vuodeosastot, vanhainkodit ja vanhuspsykiatriset vuode- ja tutkimusyksiköt.

Arviointi on kohdistettava ammattitaitovaatimusten mukaiseen asiantuntijana vanhustyössä toimimiseen, asiakas- ja potilastyöhön, ohjaustilanteisiin sekä moniammatillisen ryhmän jäsenenä toimimiseen. Tutkinnon suorittaja laatii kirjallisen suunnitelman siitä, missä tilanteissa ja toiminnoissa hän voi osoittaa hallitsevansa tutkinnon osan ammattitaitovaatimukset.

Arviointiaineistona käytetään käytännön toiminnan lisäksi tarvittaessa erilaisia tuotoksia, kuten työprosessien kirjallisia suunnitelmia ja niiden perusteluita, projektiraportteja tai kehittämishankkeita. Arvioinnin tukena käytetään lisäksi asiakkaiden ja omaisten palautteita, työryhmän palautteita, keskusteluja, näyttöpäiväkirjaa ja itsearviointia.

Arvioidut suoritukset on kirjattava, ja palaute on annettava tutkinnon suorittajalle heti arvioinnin jälkeen.

Näytön vastaanottajan on oltava työpaikan vanhustyön asiantuntija, jolla on riittävä käytännön kokemus sekä vanhustyöhön perehtynyt opetuksen edustaja valmistavaa koulutusta järjestävästä/tutkintoa järjestävästä organisaatiosta. Arvioinnista vastaavan oppilaitoksen edustajan tulee olla näyttö-tutkintomestari.

B. VALINNAISET TUTKINNON OSAT

3 § VIRIKE- JA VIRKISTYSTOIMINTA VANHUSTYÖSSÄ

a) Ammattitaitovaatimukset	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit
Tutkinnon suorittajan on osattava toteuttaa vanhuskeskeistä virike- ja virkistystoimintaa.	Vanhuskeskeisen virike- ja virkistystoiminnan toteuttaminen <ul style="list-style-type: none">• vanhuksen ja omaisten/läheisten kuuleminen ja osallistamisen turvaaminen• vanhuksen oman virike- ja virkistyskulttuurin hyödyntäminen• itsemääräämisoikeuden, omanarvontunnon ja identiteetin vahvistaminen• tunteiden ilmaisemisen ja jakamisen tarpeen huomioon ottaminen• tarpeellisuuden ja hyödyllisyyden tunteen vahvistaminen• moniaistisuuden huomioon ottaminen• selkokielen sekä sanallisen ja sanattoman kommunikoinnin käyttäminen• elämänvoiman vahvistaminen/ylläpitäminen/löytäminen• kulttuuritaustan ja vakaumuksen huomioon ottaminen• sosiaalisiin verkostoihin liittymisen mahdollistaminen• vanhuksen osallistumismahdollisuuksien edistäminen
Tutkinnon suorittajan on osattava toteuttaa vanhusten virike- ja virkistystoimintaa.	Vanhuksen virikkeellisen ja virkistävän toiminnan toteuttaminen <ul style="list-style-type: none">• henkilöhistorian, valmiuksien, odotusten/toiveiden ja harrastusten huomioon ottaminen• aistitoiminnan mahdollisuuksien ja rajoitusten huomioon ottaminen• toimintakykyisyyden ja toiminnallisuuden huomioon ottaminen• virike- ja virkistystoiminnan valinnan perusteiden tunteminen• virikemateriaalien tunteminen• ekologisen ja taloudellisen näkökulman huomioon ottaminen

	<p>Vanhuksen harrastusten ja mieltymysten mukaisen toiminnan tukeminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • vanhuksen erilaisten tottumusten tukeminen ja uusien harrastusmuotojen löytäminen <p>Arjen mielekkään toiminnan tuottaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • kodin- ja puutarhan hoitaminen • luontokokemusten järjestäminen • yhdessäolon toteuttaminen • aktivoivan, virikkeellisen ympäristön luominen • arjen luovuuden löytäminen <p>Korkeakulttuurin ja esteettisyyden tuottaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • elämysten ja juhlallisten kokemusten järjestäminen <p>Liikkumisen ja liikunnan mahdollisuuksien tuottaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • vanhuksen liikunnan tarpeiden tunnistaminen • liikunnan eri mahdollisuuksien hyödyntäminen • fyysisen kunnon ja lihasvoiman ylläpitäminen ja haittojen ennaltaehkäisy • liikuntaa edistävän ympäristön luominen • arjen askareiden toteuttaminen • perusliikkumisen ja liikunnan mahdollistaminen • liikunnan ilon löytämisessä tukeminen <p>Itseilmaisun vahvistaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • päivittäisen itsensä ilmaisemisen vahvistaminen • omien mahdollisuuksien löytämiseen ohjaaminen <p>Yhteiskunnalliseen toimintaan osallistumisen edistäminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • yhteyksien luominen ja säilyttäminen ympäröivään yhteiskuntaan
--	--

	<p>Kulttuuri- ja vapaa-ajan toimintoihin osallistumisen edistäminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • palveluista tiedottaminen ja niiden hyödyntäminen <p>Järjestöjen, yhteisöjen ja seurakunnan toimintaan osallistamisen edistäminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • palveluista tiedottaminen ja niiden hyödyntäminen <p>Tietotekniikan hyötykäyttämisen edistäminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • tietoteknisten toimintojen ja harrastusten tukeminen
<p>Tutkinnon suorittajan on osattava soveltaa yksilö- ja ryhmäohjaustaitoja vanhusten virike- ja virkistystoiminnassa.</p>	<p>Yksilö- ja ryhmäohjaustaitojen soveltaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • luottamuksellisten suhteiden luominen yksilöiden ja ryhmien kanssa • virikkeellisen ohjausprosessin toteuttaminen • tunnekokemusten kohtaaminen ja käsitteleminen • sosiaalisuuden tukeminen ja syrjäytymisen ehkäiseminen • vammaisuuden ja toimintaesteisyyden huomioon ottaminen • tukipalvelujen ja apuvälineiden hyödyntäminen • taloudellinen toimiminen
<p>Tutkinnon suorittajan on osattava käyttää jotakin terapeutista lähestymistapaa vanhusten virike- ja virkistystoiminnassa.</p>	<p>Terapeuttisen lähestymistavan käyttäminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • vanhuksen itsetiedostavan toiminnan ja persoonallisen kasvun sekä tunnekokemusten käsittelyn edistäminen terapeuttisten lähestymistapojen avulla • asiantuntijoiden konsultointi ja hyödyntäminen
<p>Tutkinnon suorittajan on osattava kehittää vanhusten virikkeellistä toimintaympäristöä.</p>	<p>Virikkeellisen toimintaympäristön kehittäminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • ympäristön esteiden poistaminen • ympäristön virikkeellisen toimivuuden arvioiminen • virikkeellisen ympäristön kehittämissuunnitelman laatiminen

<p>Tutkinnon suorittajan on osattava kehittää vanhusten virike- ja virkistystoimintaa.</p>	<p>Vanhusten virike- ja virkistystoiminnan kehittäminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • vanhuksen ja omaisten/läheisten palautteen hyödyntäminen • vertaisarvioinnin hyödyntäminen • työyhteisön palautteen hyödyntäminen • vanhuksen ja työyhteisön luovuuden edistäminen • omien vahvuuksien ja kehittämissaasteiden tunnistaminen • omien kehittämisehdotusten tuottaminen • virike- ja virkistystoiminnan kehittämisehdotusten tuottaminen ja toteutumisen edistäminen • virike- ja virkistystoiminnan saavutettavuuden edistäminen • joustavan moniammatillisen yhteistyön edistäminen
--	--

c) Ammattitaidon osoittamistavat

Virike- ja virkistystoiminta vanhustyössä -osan ammattitaito on osoitettava aidoissa vuorovaikutustilanteissa virike- ja virkistystoiminnan ohjaustyössä sekä moniammatillisissa työn suunnittelu-, kehittämis- ja työnohjausryhmissä. Asiakkaina voivat olla vanhusten lisäksi heidän omaisensa sekä työyhteisön henkilökunta tai opiskelijat.

Näyttöympäristöiksi soveltuvat vanhusten hoidon ja palvelun yksityiset tai julkiset yhteisöt: palveluasumisen yksiköt, kotihoito, päiväsairaalat, terveyskeskusten vuodeosastot, vanhainkodit ja vanhuspsykiatriset vuode- ja tutkimusyksiköt.

Arviointi on kohdistettava ammattitaitovaatimusten mukaiseen vanhusten virike- ja virkistystoimintaan. Arviointiaineistona käytetään käytännön toiminnan lisäksi tarpeen mukaan erilaisia tuotoksia, kuten työprosessien kirjallisia suunnitelmia ja niiden perusteluita, projektiraportteja sekä kehittämissankkeita.

Arvioinnin tukena käytetään lisäksi asiakkaiden ja omaisten palautteita, työryhmän palautteita, itsearviointia ja näyttöpäiväkirjaa.

Arvioidut suoritukset on kirjattava, ja palautetta on annettava tutkinnon suorittajalle prosessin kestäessä ja heti loppuarvioinnin jälkeen.

Näytön vastaanottajan on oltava työpaikan vanhusten virike- ja virkistystoiminnan ammattitaitoinen edustaja sekä vanhusten virike- ja virkistystoimintaan perehtynyt opetuksen edustaja valmistavaa koulutusta järjestävästä/tutkintoa järjestävästä organisaatiosta. Arvioinnista vastaavan oppilaitoksen edustajan tulee olla näyttötutkintomestari.

4 § DEMENTOITUNEIDEN VANHUSTEN KUNTOUTTAVA HOITO- JA HUOLENPITOTYÖ

a) Ammattitaitovaatimukset	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit
<p>Tutkinnon suorittajan on osattava kehittää dementoituneiden vanhusten kuntouttavaa hoito- ja huolenpitotyötä.</p>	<p>Vanhuslähtöisen kuntouttavan hoito- ja huolenpitotyön kehittäminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • dementoituneen vanhuksen ja omaisten/läheisten arvostava kuuleminen ja osallistamisen turvaaminen • itsemääräämisoikeuden, omanarvontunnon ja identiteetin vahvistaminen • elämänvoiman vahvistaminen/ylläpitäminen/löytäminen • tunteiden ilmaisemisen ja tunteiden jakamisen edistäminen • tarpeellisuuden ja hyödyllisyyden tunteen vahvistaminen • jäljellä olevien aistitoimintojen tunnistaminen ja vahvistaminen • selkokielen sekä sanallisen ja sanattoman kommunikoinnin käyttäminen • kulttuuritaustan ja vakaumuksen kunnioittaminen • sosiaalisiin verkostoihin liittymisen edistäminen • osallistamismahdollisuuksien kehittäminen • asenneilmapiirin kehittäminen
<p>Tutkinnon suorittajan on osattava hyödyntää vanhusten lääketieteellistä tietoa ja osaamista dementoituneiden vanhusten kuntouttavassa hoito- ja huolenpitotyössä.</p>	<p>Dementian lääketieteellisen tiedon ja osaamisen hyödyntäminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Epidemiologisen tiedon soveltaminen • muistin heikentymistä aiheuttavien sairauksien, tilanteiden ja ennaltaehkäisyä mahdollisuuksien tunteminen • erotusdiagnoosiin tunteminen • lääketieteellisen diagnosoinnin kuvaileminen • erityisryhmien dementoivien sairauksien tunteminen • dementoivien sairauksien lääkkeettömän hoidon toteuttaminen moniammatillisena yhteistyönä • dementoivien sairauksien lääkehoidon toteuttaminen moniammatillisena yhteistyönä • muistihäiriöisen vanhuksen havainnoiminen, hoitaminen ja muistihäiriöiden ennaltaehkäisy

	<ul style="list-style-type: none"> • kliinisten laboratoriotutkimusten tunteminen
<p>Tutkinnon suorittajan on osattava toimia asiantuntijana dementoituneiden vanhusten kuntouttavassa hoito- ja huolenpitotyössä.</p>	<p>Dementoituneen vanhuksen kuntouttavan hoito- ja huolenpitotyön kehittäminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • dementoituneen vanhuksen elämäshistorian selvittäminen ja hyödyntäminen • toimintakykyisyyden selvittäminen ja hyödyntäminen • kuntouttavan hoito- ja huolenpito-tarpeen kokonaisvaltainen määrittäminen (fyysinen, psyykinen, kognitiivinen ja sosiaalinen toimintakyky) • käyttäytymisoireiden tunteminen, selvittäminen ja huomioon ottaminen • omaisten/läheisten tuen tarpeen arviointi • hoito- palvelu- ja kuntoutussuunnitelman suunnittelu, toteuttaminen ja arviointi • seksuaalisuuden ja parisuhteen tukeminen • omaisten/läheisten palveluihin ohjaaminen • omaisten/läheisten tilanteen arviointi ja jaksamisen tukeminen
<p>Tutkinnon suorittajan on osattava soveltaa yksilö- ja ryhmäohjaustaitoja dementoituneiden vanhusten kuntouttavassa hoito- ja huolenpitotyössä.</p>	<p>Yksilö- ja ryhmäohjaustaitojen soveltaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • luottamuksellisten suhteiden luominen yksilöiden ja ryhmien kanssa • ohjausprosessin hallitseminen • tunnekokemusten kohtaaminen ja käsittely • sosiaalisuuden tukeminen ja syrjäytymisen ehkäiseminen • tukipalvelujen ja apuvälineiden hyödyntäminen
<p>Tutkinnon suorittajan on osattava soveltaa ryhmätyömuotoja, terapeutisia menetelmiä ja lähestymistapoja dementoituneiden vanhusten kuntouttavassa hoito- ja huolenpitotyössä.</p>	<p>Ryhmätyömuotojen, terapeuttien menetelmien ja lähestymistapojen soveltaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • liikunnallisten toimintamuotojen edistäminen dementoituneiden vanhusten arjessa • musiikin hyödyntäminen itseilmaisun ja vuorovaikutuksen ylläpitämisessä

	<ul style="list-style-type: none"> • taidekokemusten löytäminen dementoituneen vanhuksen elämämaailmaan • muistelumenetelmien käyttäminen dementoituneen vanhuksen elämäntilanteen hallinnan kokemuksen vahvistamisessa • kommunikaatiomenetelmien soveltaminen vuorovaikutustaitojen ylläpitämisessä • validaatiomenetelmän soveltava käyttäminen • kosketuksen käyttäminen turvallisuudentunteen vahvistamisessa • asiantuntijoiden konsultointi ja hyödyntäminen • omaisten/läheisten ja työyhteisön ohjaaminen
<p>Tutkinnon suorittajan on osattava hyödyntää dementoituneelle vanhukselle soveltuvaa teknologiaa.</p>	<p>Teknologian hyödyntäminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • dementoituneen vanhuksen turvallisuutta, itsenäistä selviytymistä, toimintakykyisyyttä ja hyvinvointia edistävän teknologian käyttäminen • omaisia/läheisiä ja hoitajaa tukevan teknologian käyttäminen
<p>Tutkinnon suorittajan on osattava kehittää dementoituneiden vanhusten kuntouttavaa hoito- ja huolenpityötä.</p>	<p>Dementoituneiden vanhusten kuntouttavan hoito- ja huolenpityön kehittäminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • vanhuksen ja omaisten/läheisten palautteen hyödyntäminen • vertaisarvioinnin hyödyntäminen • työyhteisön palautteen hyödyntäminen • omien vahvuuksien ja kehittämissaasteiden tunnistaminen • omien kehittämissaasteiden tuottaminen • dementoituneiden hoito- ja huolenpityön ja omaisten tukipalveluiden kehittäminen, kehittämissaasteiden tuottaminen ja toteutumisen edistämisen • joustavan moniammatillisen yhteistyön edistäminen

c) Ammattitaidon osoittamistavat

Dementoituneiden vanhusten kuntouttava hoito- ja huolenpitotyö -osan ammattitaito on osoitettava aidoissa dementoituneiden vanhusten hoito- ja palvelutilanteissa. Näyttöympäristöiksi soveltuvat dementoituneiden hoitamiseen erikoistuneet yksityiset tai julkiset yhteisöt: palveluasumisen yksiköt, kotihoito, päiväsairaalat, terveyskeskusten vuodeosastot, vanhainkodit ja vanhuspsykiatriset vuode- ja tutkimusyksiköt.

Arviointi on kohdistettava ammattitaitovaatimusten mukaiseen dementoituneiden vanhusten kuntouttavaan hoito- ja huolenpitotyöhön. Tutkinnon suorittaja laatii tapausselostuksen dementoituneesta asiakkaasta ja suunnittelee sekä toteuttaa dementoituneille vanhuksille ryhmätilanteen.

Arvioinnin tukena käytettävä aineisto kerätään työprosessien kirjallisesta suunnitelmasta ja niiden perusteluista, asiakas- ja omaisten palautteista, työryhmän palautteista, itsearvioinnista, näyttöpäiväkirjasta ja kehittämishankkeesta.

Arvioidut suoritukset on kirjattava ja palautetta on annettava tutkinnon suorittajalle prosessin kestäessä ja heti loppuarvioinnin jälkeen.

Näytön vastaanottajan on oltava työpaikan vanhusten dementoituneen vanhuksen kuntouttavan hoidon ja huolenpitotyön ammattitaitoinen edustaja sekä vanhusten dementoituneiden hoitamiseen perehtynyt opetuksen edustaja valmistavaa koulutusta järjestävästä/tutkintoa järjestävästä organisaatiosta. Arvioinnista vastaavan oppilaitoksen edustajan tulee olla näyttötutkintomestari.

5 § VANHUSTEN MIELENTERVEYTTÄ EDISTÄVÄ HOITO- JA HUOLENPITOTYÖ

a) Ammattitaitovaatimukset	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit
Tutkinnon suorittajan on osattava noudattaa ammattieettisiä periaatteita vanhusten mielenterveyttä edistävässä hoito- ja huolenpitotyössä.	Ammattieettisten periaatteiden noudattaminen <ul style="list-style-type: none">• vanhuksen ja omaisten/läheisten arvostava kuuleminen ja osallistamisen turvaaminen• vanhuksen itsemääräämisoikeuden, omanarvontunnon ja identiteetin vahvistaminen• tunteiden ilmaisemisen ja jakamisen tarpeen mahdollistaminen• tarpeellisuuden ja hyödyllisyyden tunteen vahvistaminen• voimavarojen vahvistaminen/ylläpitäminen/löytäminen• kulttuuritaustan, aatteellisten arvojen ja vakaumuksen huomioon ottaminen

	<ul style="list-style-type: none"> • sosiaalisiin verkostoihin liittymisen mahdollistaminen • mielenterveysongelmiin liittyvien yleisten asenteiden edistäminen • omien asenteiden kehittäminen
<p>Tutkinnon suorittajan on osattava kehittää mielenterveysoireista ja -sairauksista kärsivän vanhuksen toiminta- ja elinympäristöä.</p>	<p>Vanhuksen toiminta- ja elinympäristön kehittäminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • turvallisuutta edistävän fyysisen ympäristön kehittäminen • toimintakykyisyyttä edistävän ympäristön kehittäminen • itsenäistä selviytymistä edistävän ympäristön kehittäminen
<p>Tutkinnon suorittajan on osattava käyttää lääketieteellistä tietoa vanhusten mielenterveyttä edistävässä hoito- ja huolenpitotyössä.</p>	<p>Lääketieteellisen tiedon käyttäminen vanhusten mielenterveyttä edistävässä hoito- ja huolenpitotyössä</p> <ul style="list-style-type: none"> • keskeisten mielenterveyshäiriöiden ja niiden selitysmallien tunteminen (psykoottiset oireet, mielialaoireet, ahdistuneisuus, persoonallisuus- ja käytösoireet) • lääketieteellisen diagnosoinnin periaatteiden kuvaileminen • käytösoireiden tunteminen, selvittäminen ja huomioon ottaminen • keskeisten tutkimusten tunteminen <p>Vanhuksen mielenterveyttä edistävän hoito- ja huolenpitotyön tarpeen määrittäminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • vanhuksen elämänhistorian selvittäminen ja huomioon ottaminen • toimintakyvyn määrittäminen (fyysinen, psyykinen, kognitiivinen, sosiaalinen ja taloudellinen) • mielenterveysoireiden ja käytösoireiden merkitysten tunteminen vanhuksille, lähiyhteisölle, omaisille /läheisille • välittömän avuntarpeen tunnistaminen • mielenterveyden ongelmista kärsivien vanhusten riippuvuuksien tunnistaminen (lääkkeet, päihteet tai sekakäyttö ja pelihimo)

	<p>Hoito- ja huolenpitotyön/palvelutyön suunnittelu ja toteuttaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • lääkeshoidon toteutumisen suunnitteleminen ja toteuttaminen moniammatillisena yhteistyönä • hygienian ylläpitämisessä ohjaaminen • terveellisen ravitsemuksen turvaaminen • liikunnallisten toimintamuotojen ylläpitäminen ja kehittäminen • viriketoiminnan järjestäminen ja siinä ohjaaminen • apuvälineiden käytössä ohjaaminen • hyvinvointia ja toimintakykyisyyttä edistävän teknologian käyttäminen • seksuaalisuuden ja parisuhteen tukeminen • mielenterveyspalvelujen ja verkostojen tunteminen ja palvelujen käytössä ohjaaminen • moniammatillisessa yhteistyössä toimiminen <p>Hoito- ja huolenpitotyön/palvelusuunnitelman toteutumisen arvioiminen ja kehittäminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • arvioinnista ja arviointikäytänteistä sopiminen • omaisten/läheisten tilanteen arviointi ja jaksamisen tukeminen • vanhuksilta ja omaisilta/läheisiltä saadun palautteen hyödyntäminen
<p>Tutkinnon suorittajan on osattava toteuttaa vanhusten mielenterveyttä edistävää hoito- ja huolenpitotyötä.</p>	<p>Terapeuttisten menetelmien ja lähestymistapojen käyttäminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • luottamuksellisten suhteiden luominen yksilöiden ja ryhmien kanssa • yksilö- ja ryhmäohjauksen toteuttaminen • keskeisten mielenterveyden hoito- ja terapiamuotojen tunteminen • vanhusten omien toiveiden ja elämänhistorian huomioivien toimintamuotojen toteuttaminen • asiantuntijoiden konsultointi ja hyödyntäminen.

<p>Tutkinnon suorittajan on osattava toteuttaa kolmea terapeutista menetelmää/lähestymistapaa vanhusten mielenterveyttä edistävissä hoito- ja huolenpitotyössä.</p>	<p>Kolmen terapeuttisen menetelmän/lähestymistavan käyttäminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • tunnekokemusten kohtaaminen ja käsittely • liikunnallisten toimintamuotojen edistäminen vanhusten arjessa • musiikin hyödyntäminen itseilmaisun ja vuorovaikutuksen ylläpitämisessä • taidekokemusten löytäminen vanhuksen elämisaailmaan • muistelumenetelmien käyttäminen vanhuksen elämänhallinnan kokemuksen vahvistamisessa • kommunikaatiomenetelmien soveltaminen vuorovaikutustaitojen ylläpitämisessä • kosketuksen käyttäminen turvallisuudentunteen vahvistamisessa
<p>Tutkinnon suorittajan on osattava kehittää ammatillisia vuorovaikutustaitojaan.</p>	<p>Ammatillisten vuorovaikutustaitojen kehittäminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • omien vuorovaikutustaitojen arviointi ja kehittäminen • oman selkeän kielenkäytön ja selkokielen käytön kehittäminen • vuorovaikutukseen perustuvien menetelmien kehittäminen vanhuksen omaisten/läheisten ohjaamisessa ja tukemisessa • oman persoonallisen tunneosaamisen käyttäminen ja kehittäminen
<p>Tutkinnon suorittajan on osattava kehittää vanhusten mielenterveyttä edistävää hoito- ja huolenpitotyötä.</p>	<p>Vanhusten mielenterveyttä edistävän hoito- ja huolenpitotyön kehittäminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • vertaisarvioinnin hyödyntäminen • työtovereiden palautteen hyödyntäminen • moniammatillisen ja monialaisen yhteistyön palautteen hyödyntäminen • omien vahvuuksien ja kehittämissaasteiden tunnistaminen • työnohjauksen hyödyntäminen • kehittämissuhteiden tuottaminen ja toteutumisen edistäminen • vanhusten itsenäistä selviytymistä ja omaisten/läheisten jaksamista edistävien tukipalveluiden kehittäminen • yhteistoiminnallisuuden kehittäminen

	vanhuksen, omaisten/läheisten ja vanhuksen sosiaalisen verkoston kanssa <ul style="list-style-type: none"> • joustavan, moniammatillisen ja monialaisen vanhusten mielenterveyttä edistävän yhteistyön kehittäminen
--	--

c) Ammattitaidon osoittamistavat

Vanhusten mielenterveyttä edistävä hoito- ja huolenpitotyö -osan ammattitaito on osoitettava aidoissa vanhusten hoito- ja huolenpitotilanteissa. Näyttöympäristöiksi soveltuvat vanhusten mielenterveyden hoitoon erikoistuneet yksityiset ja julkiset yhteisöt: palveluasumisen yksiköt, kotihoito, päiväsairaalat, terveyskeskusten vuodeosastot, vanhainkodit ja vanhuspsykiatriset vuode- ja tutkimusyksiköt.

Arviointi on kohdistettava ammattitaitovaatimusten mukaiseen vanhusten mielenterveyden hoito- ja huolenpitotyöhön. Tutkinnon suorittaja laatii tapauselostuksen vanhuksesta ja suunnittelee ja toteuttaa myös yksilö- tai ryhmätilanteen mielenterveysoireista tai -ongelmista kärsiville vanhuksille.

Arvioinnin tukena käytettävä aineisto kerätään työprosessien kirjallisesta suunnitelmasta ja niiden perusteluista, asiakas- ja omaisten palautteista, työryhmän palautteista, itsearviointista, näyttöpäiväkirjasta ja kehittämishankkeesta.

Arvioidut suoritukset on kirjattava, ja palautetta on annettava tutkinnon suorittajalle prosessin kestäessä ja heti loppuarvioinnin jälkeen.

Näytön vastaanottajana on oltava työpaikan vanhusten mielenterveys-työn ammattitaitoinen edustaja sekä vanhusten mielenterveyteen perehtynyt opetuksen edustaja valmistavaa koulutusta järjestävästä / tutkintoa järjestävästä organisaatiosta.

Arvioinnista vastaavan oppilaitoksen edustajan tulee olla näyttötutkintomestari.

6 § VALIDAATIOMENETELMÄ VANHUSTYÖSSÄ

a) Ammattitaitovaatimukset	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit
Tutkinnon suorittajan on osattava toteuttaa validaatiomenetelmä vanhuskeskeisesti.	Validaatiomenetelmän vanhuskeskeinen toteuttaminen <ul style="list-style-type: none"> • vanhuksen ja omaisten/läheisten arvostava kuuleminen ja osallistamisen turvaaminen • itsemääräämisoikeuden, omanarvontunnon ja identiteetin vahvistaminen • elämänhistorian, tapojen ja tottumusten huomioon ottaminen

	<ul style="list-style-type: none"> • vanhuksen omien voimavarojen ja toimintakyvyn huomioon ottaminen • tunteiden ilmaisemisen ja jakamisen tarpeen huomioon ottaminen • aistitoiminnan mahdollisuuksien ja rajoitusten huomioon ottaminen • tarpeellisuuden ja hyödyllisyyden tunteen vahvistaminen • elämänvoiman vahvistaminen/ylläpitäminen/löytäminen • vakaumuksen ja kulttuuritaustan huomioon ottaminen • sosiaaliseen yhteisöön liittymisen tukeminen • validaatiomenetelmän toteuttamiseen liittyvien eettisten kysymysten pohtiminen työyhteisössä
<p>Tutkinnon suorittajan on osattava soveltaa validaatiomenetelmää vanhus-ten kuntouttavassa hoito- ja huolenpito-työssä.</p>	<p>Validaatiomenetelmän soveltaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • teoriataustan tunteminen (Jung, Freud, Piaget, Rogers, Naomi Feil ja NLP) • Eriksonin elämänkaariteorian soveltaminen • vuorovaikutusmenetelmän arvo-perustan tunteminen • vuorovaikutusmenetelmän käyttöön soveltuvan kohderyhmän tunteminen • disorientoitumisen syiden ja etenemisprosessin tunteminen • vuorovaikutusmenetelmän toiminta-periaatteiden tunteminen • empaattisen, validoivan työskentely-tavan osaaminen • varhain opittujen asioiden ja samankaltaisten tunteiden merkityksen tunnistaminen ja huomioon ottaminen • erilaisten tietoisuuden tasojen tietoiseksi saattaminen • inhimillisten perustunteiden ja tarpeiden tunteminen • symbolien tunteminen • ensisijaisen aistin merkityksen tunteminen • selkokielen sekä sanallisen ja sanattoman kommunikoinnin käyttäminen • validaatiomenetelmän liittäminen osaksi hoito-, palvelu- ja kuntoutus-suunnitelmaa

	<ul style="list-style-type: none"> • hoitotiimissä työskenteleminen • mielikuvatyöskentelyn osaaminen • validaatiomenetelmän soveltaminen yksilölle ja ryhmässä
<p>Tutkinnon suorittajan on osattava kehittää validaatiomenetelmän käyttöä vanhusten kuntouttavassa hoito- ja huolenpitotyössä.</p>	<p>Validaatiomenetelmän käytön kehittäminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • validaatiomenetelmän esitleminen vanhuksen omaisille/läheisille • vanhuksen ja omaisten/läheisten palautteen hyödyntäminen • vertaisarvioinnin hyödyntäminen • validaatiomenetelmän käytön arviointi työyhteisössä • työyhteisön palautteen hyödyntäminen • menetelmän toteuttamiseen liittyvien eettisten näkökulmien pohtiminen • omien tunteiden käsitteleminen ja työnohjauksen käyttäminen • omasta jaksamisesta huolehtiminen • omien vahvuuksien ja kehittämissaasteiden tunnistaminen ja työstäminen • kehittämisehdotusten tuottaminen ja ehdotusten toteutumisen edistäminen • joustavan, moniammatillisen yhteistyön kehittäminen

c) Ammattitaidon osoittamistavat

Validaatiomenetelmä vanhustyössä-osan ammattitaito on osoitettava aidoissa dementoituneiden vanhusten hoito- ja palvelutilanteissa. Näyttöympäristöiksi soveltuvat validaatiomenetelmää soveltavat yksityiset tai julkiset yhteisöt: palveluasumisen yksiköt, kotihoito, päiväsairaalat, terveyskeskusten vuodeosastot, vanhainkodit ja vanhuspsykiatriset vuode- ja tutkimusyksiköt.

Arviointi on kohdistettava ammattitaitovaatimusten mukaiseen validaatiomenetelmän soveltamiseen dementoituneiden vanhusten kuntoutumista tukevaan hoito- ja huolenpitotyöhön. Tutkinnon suorittaja suunnittelee ja toteuttaa sekä yksilö-että ryhmätilanteen, joissa hän soveltaa validaatiomenetelmää.

Arvioinnin tukena käytettävä aineisto kerätään työprosessien kirjallisesta suunnitelmasta ja niiden perusteluista, asiakas- ja omaisten palautteista, työryhmän palautteista, itsearvioinnista, näyttöpäiväkirjasta ja kehittämissaasteista.

Arvioidut suoritukset on kirjattava ja palautetta on annettava tutkinnon suorittajalle prosessin kestäessä ja heti loppuarvioinnin jälkeen.

Näytön vastaanottajan on oltava validaatiomenetelmän käyttöön perehtynyt työntekijä ja tarkoituksenmukainen opetuksen edustaja valmistavaa

koulutusta järjestävästä/tutkintoa järjestävästä organisaatiosta. Arvioinnista vastaavan oppilaitoksen edustajan tulee olla näyttötutkintomestari.

7 § ITSENÄINEN AMMATINHARJOITTAMINEN

a) Ammattitaitovaatimukset	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit
Tutkinnon suorittajan on osattava arvioida, testata ja kehittää erilaisia liikeideoita.	Vanhustyön liikeideoiden tuottaminen, testaaminen, arvioiminen ja kehittäminen <ul style="list-style-type: none">• yrityksen liiketoimintasuunnitelman ja tuoteistetun liikeidean laatiminen• kehittämissuunnitelman testaaminen ja arvioiminen• liiketaloudellisten, aikaan sidottujen ja mitattavien tavoitteiden tuottaminen
Tutkinnon suorittajan on tunnettava sosiaali- ja terveysalan itsenäistä ammatinharjoittamista säätelevät lait, asetukset ja säädökset.	Sosiaali- ja terveysalan itsenäistä ammatinharjoittamista koskevien lakien, asetusten ja säädösten tunteminen <ul style="list-style-type: none">• Laki ja asetus yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta 1996/603• Sosiaalihuoltolaki (710/82), 6. luku yksityisen sosiaalihuollon valvonnasta• Laki ja asetus kuntoutuksen asiakaspalveluyhteistyöstä 1991/604• Laki ja asetus yksityisestä terveydenhuollosta 1990/152• Laki terveydenhuollon ammattihenkilöstöstä 1994/559• Arvonlisäverolaki (1501/93 1 osa 3. luku, 37 §)• Kirjanpitolaki (1336/97)• Arkistointilaki (831/1994)
Tutkinnon suorittajan on osattava soveltaa yrittäjän vakuutusjärjestelmiä itsenäisen ammatin harjoittamisessa.	Sosiaali- ja terveydenhuollon itsenäiseen ammatinharjoittamiseen liittyvien vakuutusjärjestelmien soveltaminen <ul style="list-style-type: none">• työttömyysturva• eläketurva• potilasvakuutuksen saanti ja korvaus ehdot.

<p>Tutkinnon suorittajan on osattava tehdä yrityksensä aloittamiseen liittyvät ilmoitukset.</p>	<p>Yrityksen aloittamiseen liittyvien ilmoitusten tekeminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ilmoituksen laatiminen verohallinnolle ja kaupparekisteriin
<p>Tutkinnon suorittajan on tunnettava markkinoinnin perusteet ja osattava tehdä yritykselle kokonaisvaltainen markkinointisuunnitelma.</p>	<p>Sosiaali- ja terveydenhuollon yksityisen yrityksen markkinointisuunnitelman ja budjetin laatiminen ja seuranta</p> <ul style="list-style-type: none"> • vanhustyön palvelujen markkinoinnin perustietojen hallitseminen • uusimpien vanhustyön avaintiedostojen tunteminen • kirjallisen markkinointisuunnitelman ja budjetoinnin laatiminen ja seuranta
<p>Tutkinnon suorittajan on tunnettava yrityksen perustamiseen liittyvät hallinnolliset menettelytavat ja sosiaaliturva.</p>	<p>Yrityksen perustamiseen liittyvien hallinnollisten menettelytapojen ja asiakirjojen sekä sosiaaliturvan tunteminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • erilaisiin yritysmuotoihin ja niihin liittyviin vastuukysymyksiin perehtyminen (toiminimi, avoin yhtiö, kommandiittiyhtiö, osakeyhtiö, osuuskunta) • eri yritysmuotojen verotus • valitun yritysmuodon rahoituslähteet • yritysmuodon vaihtaminen • työlainsäädäntö ja palkkahallinto • sosiaali- ja terveydenhuollon työehtosopimusjärjestelmä • yrityksen perustamiseen liittyvien asiakirjojen laatiminen • yrittäjän sosiaaliturvaan perehtyminen • asiantuntijoiden konsultoiminen tarvittaessa
<p>Tutkinnon suorittajan on osattava hakeutua yhteistyöhön ja osattava luoda yhteistyöverkostoja toimintansa tueksi.</p>	<p>Yhteistyön ja verkostojen luominen</p> <ul style="list-style-type: none"> • sopivien yhteistyökumppaneiden etsiminen ja muiden sosiaali- ja terveystalouden palveluyrittäjien kanssa verkostoituminen • yrittäjiä kouluttavien tahojen ja lisäkoulutautumismahdollisuuksien tunteminen

<p>Tutkinnon suorittajan on osattava yrityksen budjetointi, kustannuslaskelmat ja tuotteiden hinnoittelu sekä osattava soveltaa arvonlisäverojärjestelmää työssään.</p>	<p>Yrityksen budjetin kustannuslaskelmien ja hinnoittelun laatiminen sekä arvonlisäverojärjestelmän soveltaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • investointisuunnitelman sekä tulo- ja kassabudjetin laatiminen. • erilaisten hinnoittelustrategioiden tunteminen • omien tuotteiden/palvelun hinnoitleminen • katetuottojärjestelmän käytön tunteminen • rahoituslähteiden tunteminen • eri rahoitusvaihtoehtojen vertaileminen • tuotteiden/palvelun arvonlisäverolliseksi ja/tai -verottomaksi erottelemine
<p>Tutkinnon suorittajan on hallittava yrityksen kirjanpito yhteistyössä asiantuntijan kanssa.</p>	<p>Kirjanpidon hallitseminen yhteistyössä asiantuntijan kanssa</p> <ul style="list-style-type: none"> • vähennyskelpoisten ja ei-vähennyskelpoisten menojen tiliöinti • verotettavien ja ei-verotettavien tulojen erittelemine • kannattavuuteen, maksuvalmiuteen ja vakavaraisuuteen liittyvien tunnuslukujen tunnistaminen ja yrityksen talouden ohjaaminen tämän informaation perusteella • yrityksen tilinpäätösasiakirjojen analysoimine (tuloslaskelma ja tase) • tavallisimpien kannattavuuteen, maksuvalmiuteen ja vakavaraisuuteen liittyvien tunnuslukujen tuntemine • kirjanpidon asiantuntijan kanssa mahdollisesti toteutettavan yhteistyön tuntemine
<p>Tutkinnon suorittajan on kehitettävä yhteistyötä julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin kanssa.</p>	<p>Yhteistyön kehittäminen julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin kanssa</p> <ul style="list-style-type: none"> • yhteistyömahdollisuuksien kartoittamine ja kehittämissuunnitelman esittämine

c) Ammattitaidon osoittamistavat

Itsenäinen ammatinharjoittaminen -osan arvioinnissa on käytettävä ammattitaitovaatimuksista johdettujen tehtävien kirjallisia tuotoksia, suullisia perusteluja, projektitöitä tai niiden erilaisia yhdistelmiä, joissa vanhustyön ominaispiirteet tulevat mahdollisimman selvästi esille. Arvioidut suoritukset on kirjattava, ja palaute on annettava tutkinnon suorittajalle heti arvioinnin jälkeen.

Arvioinnissa on käytettävä tarkoituksenmukaisesti opetuksen edustajan lisäksi yritystoiminnan asiantuntijaa. Arvioinnista vastaavan oppilaitoksen edustajan tulee olla näyttötutkintomestari.

AVANHUSTYÖN ERIKOISAMMATTITUTKINNON SUORITTANEEN TYÖALAN JA TYÖN KUVAUS

Ammattialan kuvaus

Vanhustyön erikoisammattitutkinnon suorittaneen henkilön työ edellyttää vastuullisuutta ja erityisosaamista sekä kuntouttavaa työtettä vanhusten hoito- ja huolenpitotyössä. Työ tuotetaan osana sosiaali- ja terveysalan peruspalveluja ja asiantuntijajärjestöjen toimintaa. Työn lähtökohtana ovat vanhusten yhteiset oikeudet kulttuuri-, sosiaali- ja terveyspalvelujen saamiseen. Tavoitteena on vanhusten kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin turvaaminen ja edistäminen. Työ on ennalta ehkäisevää, hoitavaa ja kuntoa ylläpitävää vanhustyötä, jota toteutetaan yksilö-, ryhmä- ja yhteisötasolla sekä laitoksissa että avopalveluissa.

Vanhustyön muotoja ovat vanhusten palvelujärjestelmien tunteminen, palvelutarpeiden selvittäminen ja arviointi, palvelujen käytössä ohjaaminen vanhuslähtöisesti erityistarpeet huomioon ottaen, palvelujen kehittäminen sekä kuntouttava hoito- ja huolenpitotyö.

Vanhustyön erikoisammattitutkinnon suorittanut työskentelee vanhusten hoidon ja huolenpidon moninaisissa työtehtävissä. Hänellä on valmiudet osallistua aktiivisena toimijana myös vanhustyön johtamis- ja koordinoititehtäviin, kuten vanhus- tai asiantuntijaryhmän vastuu- ja yhdyshenkilönä toimimiseen sekä palvelun suunnitteluun ja arviointiin joko itsenäisesti tai moniammatillisten tiimien jäsenenä.

Vanhustyön erikoisammattitutkinnon suorittanut osaa tarvittaessa käyttää asiantuntijaverkostolta ja muilta asiantuntijoilta saamaansa konsultaatioapua.

Vanhustyön erikoisammattitutkinto antaa valmiudet tehdä vanhustyön erikoisosaamista vaativia tehtäviä perustason tehtävien lisäksi omalla osaamisalueellaan.

Toimintaympäristöt

Vanhustyön erikoisammattitutkinnon suorittanut henkilö työskentelee erilaisissa sosiaali- ja terveysalan perustason tehtävissä, joihin liittyy vanhustyön kuntouttavan hoito- ja huolenpitotyön erikoisosaamista vaativia toimintoja. Työtä tehdään erilaisissa julkisen, yksityisen sekä kolmannen sektorin toimintaympäristöissä, kuten palveluasumisen yksiköissä, kotihoidossa, päiväsairaaloissa, terveyskeskusten vuodeosastoilla, vanhainkodeissa ja vanhuspsykiatrisissa vuode- ja tutkimusyksiköissä. Lisäksi työtä tehdään diakoniatyössä, kansanterveysjärjestöissä ja vapaaehtoistoiminnassa.

Ammattitaidon kuvaus

Vanhustyön erikoisammattitutkinnon suorittaneen työ perustuu sisäistettyihin, eettisesti kestäviin periaatteisiin ja työtä toteutetaan vanhuslähtöisesti niin, että ikääntyvä asiakas tulee kaikissa tilanteissa kuulluksi. Työssä korostuu

toimiva ammatillinen vuorovaikutus ja kyky kohdata vanhus ja hänen omaisensa/läheisensä yksilöinä. Työssä tarvitaan alan lainsäädännön ja palvelujärjestelmien tuntemusta. Tutkinnon suorittanut kykenee aktiivisesti selvittämään asiantuntijapalveluja, niiden tarjontaa ja ohjaamaan vanhusta ja hänen läheisiään asiantuntijapalveluihin.

Tutkinnon suorittanut ymmärtää ja tuntee vanhenemiseen liittyvät muutokset ja niiden vaikutukset arkielämään. Hän ymmärtää vanhenevan ihmisen sosiaaliset, psyykkiset, fyysiset ja hengelliset tarpeet. Tutkinnon suorittanut pystyy näiden tietojen perusteella suunnittelemaan, toteuttamaan ja arvioimaan vanhuksille tai vanhusryhmille suunnattua kuntouttavan hoito- ja huolenpidotyön erityistason osaamista vaativaa toimintaa tutkinnossa osoittamallaan osaamisalueilla.

Vanhustyön erikoisammattitutkinnon suorittanut toimii oman työnsä asiantuntijana moniammatillisissa verkostoissa ja työympäristöissä, yhteistyössä eri tahojen kanssa. Tutkinnon suorittanut henkilö toimii yhteistyössä vanhuksen, hänen omaistensa/läheistensä ja lähiyhteisönsä sekä tarvittavien, kuntoutuksen, hoidon ja huolenpidon tai muiden hänen hyvinvoinnilleen tärkeiden asiantuntijoiden kanssa. Hänellä on joustavuutta ja kykyä sopeutua monimuotoisiin ammattitehtäviin.

Tutkinnon suorittanut taitaa selkeän ja monipuolisen ilmaisun, keskeiset ammatilliset käsitteet ja osaa käyttää erilaisia ilmaisukeinoja ja persoonallisuuttaan kommunikoinnin ja viestinnän välineenä. Hän tuntee vanhustyössä apuna käytettäviä tietoteknisiä sovelluksia ja pystyy käyttämään niitä, hankkimaan asianmukaista lisätietoa sekä hyödyntämään laitteiden ja ohjelmien käyttöohjeita.

Tutkinnon suorittaneella on yksilöllistä, suuntautunutta vahvuutta jollakin seuraavista vanhustyön sisällöistä: virike- ja virkistystoiminnan ohjaaminen, dementoituneiden vanhusten kuntouttava hoito- ja huolenpidotyö, vanhusten mielenterveyden kuntouttava hoito- ja huolenpidotyö, validaatiomenetelmä vanhustyössä tai itsenäinen ammatinharjoittaminen vanhustyön eettisten periaatteiden ja lainsäädännön mukaisesti.

Vanhustyön erikoisammattitutkinnon suorittanut osaa perustella työnsään tekemiensä ratkaisuja ja valintoja. Tutkinnon suorittanut osaa arvioida työtään kriittisesti. Hänellä on valmius käyttää työnohjausta oman työnsä tukena. Työn laadun kehittämisessä hän jatkuvasti vahvistaa haluaan ja kykyjään oman toiminnan arviointiin, oman itsensä ja työnsä kehittämiseen sekä sisäiseen yrittäjyyteen.